

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas- tagon szedett betűkből 32 fillér. Allás- keresőknél 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbé- lyegeken is. Jelgés hirdetések feladó- nak címeit titokként kezeljük, a jelgés levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A hencdai orth. hitközség pályázatot hirdet sajtó-übjek, előimádkozó ál- lásra. Fizetés megegyezés szerint. Utí- költséget a meghívottnak térítjük.

Rosenfeld Ernő hitk. elnök.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Horovitz Szerénkét Hajduhadház — Debrecen eljegyezte Weisz Sámuel Fe- hérgyarmat.

Fried Eta Téglás, Blum József Berety- toújfalu—Debrecen jegyesek.

Kritzler Tubikát, Kritzler Mór hitk. elnök leányát Soltvadkert, eljegyezte Hirschfeld Mayer Vác.

Megnyilt az V. kerületi orth. kóser falatozó

és csemegeház,
Weisz Mór és Rebenwurz el gyártma- nyainak lerakata,
Grosz, Csáky-u. 2/b. Telefon 31-07-74

ÜDÜLŐ UJHUTA gyógyhelyen

700 MÉTER LILLAFÜRED FELETT, Magyarország egyetlen klimatikus gyógyhelye. Basedov, vérszegény és szívbetegek számára. Megnyílik május 15-én. Összkomforttal ellátott 9 szobás Joli orth. kóser pensió. Felvilágosítást ad, kívánatra prospektust küld: Printz Lajos, Miskolc, Kazinczy-utca 6.

Eredeti angol szövet-különlegességek Kazár Nándor

posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u 14. — Szombaton zárva

Egyedüli orth. kóser penzió Tátralomnicon

Elő- és utószezonban mérsékelt árak. Kívánatra prospektus. Cím: Tobovits-pensió, Tatraska Lomnica, Bugsch villa.

Pollák Sarolta kozmetikus Andrassy ut 32

az ország legismertebb és legmodernebb kozmetikai intézete. Szépségápolás, villa- mos szőrtelenítés, szemölcsirtás, kvarc „Mi- racle” hajeltávolítószer. Tanítványképzés.

NEUVIRTH TESTVÉREK GRÁS ÉS ÉKSZERESZK

Budapest, Király utca 28. Telefon 12-01-46

Brilliáns, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafészerelek nagy választékban. — Olcsó árak. — Alkalmi vételek. — Sajat műhely. — Brilliáns, arany és ezüst beváltás.

Szombat- és ünnepnap zárva.

Apró hirdetések

VÁCI-UTCAI nőruhaszalómat meg- osztanám szombattartó kalaposnővel. Ugyanott tanulólányok felvételnek. Telefonhívó: 1-388-74.

26 ÉVES, nyolc munkással dolgozó ci- pőfelsőrészkesztő, nem amhőrec, nő- sülné. Keres szigorúan vallásos csinos leányt hozománnyal. „Jó családból” jel. SASZ jókarban, eladó. Kazinczy-utca 35. I. 2.

KI FOGADNA ÖRÖKBE, mint család- tagot, 10 éves, szolid, vallásos, házi- munkában segédkező, szorgalmas árva- leánykát? Az irjon: Jungreisz főrabbi- hoz, Nyírmada.

UTAZÓK! Orth. házikoszt és szállás Nagyeeseden: Schwarcz Móránál.

Jelgés hirdetések feladóinak cí- meit díszkrécióban tartjuk.

JUNGE BETH JAKOB-LEHRERIN, die sich auch im Haushalt betätigt, sucht Stelle als Erzieherin in streng orthodoxem Haus. Offerte: Deutsche, Wien II., Malz-gasse 7.

GÉPKERESKEDÉSBEN, vidékre, ügyes utazó felvétetik. Mechanikus előnyben. Cím kettőslapon kiadóban.

KÉT SZEMÉLYES háztartás vezetése- re megbízható orthodox nőt keresek. Borpince, József-utca 2.

SZOMBATTARTÓ urileány elmenne vi- dékre üztletbe segédkezni. „Szerény fi- zetés” jelige.

TUDOMÁSOMRA jutott, hogy egy G. A. nevezetű egyén a „biharnagybajo- mi talmudisták menzája” részére gyűj- tést eszközöl. Ezennel kijelentem, hogy írásai hamisítottak! Birszk Ferenc főrabbi, Biharnagybajom.

SADCHEN nagy összeköttetéssel, benő- sülési lehetőségekkel: G. J. Budapest, Rózsa-u. 54. I. 23. (Értekezés d.u. 2-4.) NÖTLEN, agilis, vallásos, megbízható, szakmában jártas utazó, régi és új vevők látogatására azonnal felvétetik. Kaufmann Aladár, rum- és líkőrgyár, Püspökladány.

VALLÁSOS mindenest vidékre azonnali belépésre keresek. Ajánlatokat „fize- tés igényel” jeligére a kiadó továbbít. NÉGYÉVES kisleányom mellé keresek vallásos orth. kisasszonyt, ki a háztar- tásban is segédkezne. Cím: Fonféder Testvérek, Békéscsaba.

DEMECSERI vásáron mult kedden el- vesztettem egy pár t'fillint, fekete bár- sony beutliban. Megtaláló vagy vevő összes költségét megtértem. Neumann Izrael, Kisvárdá.

Jelgés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

SADCHEN jobb körökben biztos ered- ményel közvetít házasságot. Schmal- hausen Márton, Mátészalka. (Apr. 26 — máj. 18-ig: Bpest, Rombach-u. 16.)

ROKONOMNAK keresek férjet, kinek nem kimondottan a pénz a fontos, ha- nem egy bechóved feleség: egy fiatal, vallásos, jólelkű, intelligens zsidó leány személyében. (Özvegyember 1—2 gyer- mekkel nem akadály.) „A jó Teremtő- re bízom” jelige.

100 יאהרע זייט סמירת הגדיק

שמו רוכח וצילו ההיג ראביד דקי
אנאני סאנטא, והחברה קדישא דשם
ובראשם הנני מרה ירמי בלויא ניי האבען
בעשרסאסען, דאסס איינ בייבס נ' בהרב'בחתי
(4. מאי), אלס אנל'אסל'יך דער מעססע דיא
נרענצען נע'אסעןעס זיין ווערדען, דיא 100-
יא'הרע נע'דענק-ט'יער נאך מסירה בעל שמו
רוקח מיט סיום השי"ס וסעודה מצוה אין
סאנטא אבעהאלטען ווירד, הגאון הקדוש
זייע הבטיח בצוואתו דאסס יעדער, ווער עס
ווירד מחסלל זיין אויף זיין ציון אין סאנטא,
ווירד האבען איינע ישועה בעוהשי"ת, צו
דיעווער נע'דענק-ט'יער ווערדען היעמיש אללע
ע'דערהרע, ענקלע וכוני המשפחה הא'מליכסט
אייגעלאדען, המצוה לקראתם באהבה רבה:
דיק גרשון אברהם קליין, נכד הגריק בעל
שמן ורוקח וצ'יקל, דיא צוואה דאמט אבביל-
דונג דער הייליגען צורה של הגאון זייע
איט כייא מו' צו האבען:

Klein Abraham,
Bodrogkeresztur

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ
Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: Groszberg Lipót ז"ל	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI., BÖTVÖS-UTCA 26/C. Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791. Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.	Szerkeszti: Groszberg Jenő
---	--	--------------------------------------

מרז מוהר"ר חיים אדעזר שפירא האדמור ממונקאטש ציס'ע איננו-וצוקל' — Elhunyt a munkácsi főrabbi — Tudósítás a 4. és 5. oldalon —

A kinyilatkoztatás ünnepének előhírnöke

Itt van ismét Sabosz Bamidbor, a Ma- tan Tajró előhírnöke. És a magyar zsi- dóság, mint évről-évre, ismét méltó so- gadtatást rendez ekkor a kinyilatkozta- tás szent ünnepének. Színáj hegyénél a zsidó nép „nádsze v'nismó"-t mondott, a nismó-nak, a meghallgatásnak, a tanu- lásnak, elébe helyezte a nádsze-t, a cse- lekvést, a tettet és ma is, mielőtt színáji tűzzel a lelkeben, szent áhitattal a szívé- ben figyeli, hallgatja a kinyilatkoztatás szent ígét, szomjuhozva magába szívja annak minden szavát, előbb cselekszik, tanuságot tesz, hogy a Tóráért áldozni is akar és örömet áldoz is. Sabosz Ba- midbort a Tórának, a Tóra szilárd védő- bástyájának, a „Tomché Jesivósz"-nak szenteli.

„A gazdasági válság veszélyezteti a je- sivákért óriási erőmegfeszítéssel küzdő „Tomché Jesivósz” munkáját. A jesivá- kat az elüresedés, az összeomlás veszélye fenyegeti. Testvérek! mentse- tek, míg van mit menteni. Lépjen be mindenki tagul a „Tomché Jesivósz"-ba. A „Tomché Jesivósz Sabosz” jövedelmé- nek ezidén lényegesen többnek kell len- nie, mint az előbbi években. Nem szabad oly hitközségnek, gyülekezetnek vagy minjonnak lenni, ahol ne rendeznek a „Tomché Jesivósz Sabosz"-t. De egyet- len oly zsidó sem akadhat, aki ezen mentési munkában részt ne venne. Tá- mogassuk tetterősen a „Tomché Jesi- vósz"-t, hogy megmenthesse a jesivá- kat.”

Itt van Sabosz Bamidbor, itt a mentés ideje. Teljesítsük most kötelességünket szent Tóránkkal szemben, teljesítsük az ügy fontosságának, az idők követelmé- nyének és a szükségletnek megfelelően.

Nem elég azonban, hogy a gondok és küzdelmek között tanuló jesivaifjúság- ról egy évben csak egyszer, az ünnepvá- rás áhitatos óráiban emlékezzünk meg, vele egy évben csak egyszer törődjünk. Sorsát állandóan figyelemmel kell kísér- nünk! Figyeljük néma jalkiáltására, mely úgy zúg-bug, mint az újév sajfór- hangja. Nézzük könnyes szemébe. Ez mindnyájunk kötelessége. Ezekben a vészterhes időkben senkinek sincs joga közömbösnek maradni. Kell, hogy bóche- reinket állandó gondoskodásban és támo- gatásban részesítsük. Kell, hogy a vár- tán éber lelkiismerettel őrt álló „Tom- ché Jesivósz” munkájában mindenki részt vegyen, s azt állandóan segítse.

De még soha oly aggódo lélekkel, oly szorongó szívvel, mint most. Szomorú hírek érkeznek a jesivák sí- vár helyzetéről. A hatóság lezárta től- jesivának — köztük a legnagyobb egyi- kének is — besz-hamidrosát, mert nem felel meg a megkövetelt feltételeknek és csak rövid időre engedte meg a valamely ideiglenes helyiségben való tanulást. A követelményeknek megfelelő átalakításra pedig nincsen fedezet. A bócherek élé- mezése szintén nehezebb napról-napra, a koszt napok állandóan kevesbednek, a szülők csak igen gyengén vagy sehog- sem tudják fiaikat támogatni, az élelmi- szerek ára pedig lényegesen megráduult. A szomorú oggodalmas idők érzése csendül ki vezetőink: Kahan-Frankl Sa- mu a közp. iroda elnöke, a debreceni, nyírbátori, győri, kállói, kisvárdai, szom- bathelyi, újfahértói és nyírtassi főrabbi és R. Sólajm Eliezer az újfahértói reb- be ezidei Bamidbor-felhívásából is. Ime rövid kivonata:

Rövidesen szólnak, de szavukból ki- csendül a szent Tóráért való aggodalom. Fülünkben cseng még a magyar ortho- doxia nemrég lezajlott nagygyűlésén el- hangzott vészkiáltás. Sikoltás hangja fu- tott végig, a zsidóságon keresztül: a je- sivák létszáma apad. A szíreahang fel- rázta a közönyt, a dermedtséget, feliz- gatta némileg a túlságosan nyugodt ke- délyeket, eloszlatta azt a sorvadást ta- karó hitet: szépen fejlődünk, nem kell történnie semminek se. Nyugtalanágot keltett és szorongást. Nincs zsidó ember, aki ne érezné át mélyen, azt a nagy ve- szélyt, melyet a bócherek létszámának apadása a vallásosságára, felekezetünkre, jövőnkre, mindnyájunkra jelent. De nem elég, hogy a bajokat felismertük, gondoskodnunk kell azok megszüntetésé- ről is. A felismerést kell, hogy tett kö- vessze, a terveket kövesse a megvalósítás. Akik közülünk Tórájukért és vallásuk- ért, szent hitükért aggnak, nem nézhe- tik tétlenül a tespedést, a sorvadást.

Fogjunk tehát össze és az erők egy- ségének ebben a közösségében óvjuk meg védőbástyáinkat, a jesivákat.

Súlyos feladatok várnak a következő zsidó generációra. Megoldásuk vezéresz- méje nem lehet más, mint igaz I'tenféle- lem, bő Tóra-tudás és mély vallásosság. Mindezekkel pedig a jesiva és csakis a jesiva vértzi fel ifjainkat.

Létérdekünk, legeminnesebb köte- lességünk, hogy a jesivákat meg- mentésük és fenntartásukról, fenn- maradásukról még erőnkön felül is gondoskodjunk. Magunkon segítünk, ha a jesivákat segítjük.

Sabosz Bamidbor az utmutatás, Sabosz Bamidbor a kezdet. Folytassuk az egész éven át Sabosz Bamidbornak utmutatá- sát, az ekkor megkezdett szent missziót.

A «Semen Rajkéach»- ünnepség Abaujszántón

A nagynevű *Semen Rajkéach* elhalálzásának századik évfordulója olyan kegyeletes és lélekemelő formák között folyt le e hó 4-én Abaujszántón, amelyre még talán nem is volt példa hazánkban.

A rendkívüliség konturjai már kora reggel észlelhetővé váltak a városkában. Nagy sürgés-forgás az utcákon, sok-sok idegen arc. A különböző járművek érkezése nyomán növekszik a tömeg. A belső külföldi zarándoklók sokasága — köztük számos főrábi kiválóság — már a korai órákban megindult a nagy Cádik sírjához.

Tíz óra körül, midőn óriási, imádkozó, fohászoló tömeg gyűlt össze a temetőben, *Jungreis Izrael* nádudvari főrábi, a „Semen Rajkéach” leszármazottja megkezdte beszédjét a nagy gaon sírjánál. Áhítatos csendben hangzanak a szívemre szóló és mélyen megrendítő szavak, majd feltépik a fájó szívek mélyén rejtőző sebeket és a hatalmas tömeg sorából fel-feltörő zokogások hallatszanak. Mintha a nagy Tóra-fejedelmének emléke nem is száz évvel ezelőtt történt volna, hanem most menne végbe... Megható jelenet volt még, amikor a temető kőfalán megjelent a Semen Rajkéach egy chaszidikus külsejű kajlén-unokája, *Seelfreund Mór* hitk. elnök Nagyhálászról és tüzes beszédében fordult főleg a leszármazottakhoz, emlékeztetvén őket a gaon nagy szelleméhez méltó életmódra.

A nagy tömeg megkönnyebbülten és azzal az érzséssel távozott a temetőből, hogy az a sok könny, mely a „Semen Rajkéach” sírjánál hullott, nem volt hiába és a Mindenható megkönnyörelt kiválasztott népének szomorú és szorongatótt helyzetén.

Ezután a kegyeletes gyülekezet a templom előtti térségre húzódtott, betöltötte a templomudvart és az előcsarnokot. A nagy gaon leszármazottjainak megismerkedése, a régi barátok, ismerősök vizionálása csak fokozták a nap jelentőségének ünnepélyes hangulatát. Most már az arcon nem bántódt, mint előbb, hanem bizakodó reménységet áruáltak el.

A zsufoilaság megtelt templomban következett a nap második nagy aktusa: *Deutsch Jenő* abaujszántói főrábi remekbe készült beszéde. A hatalmas beszédnek nagy volt a hatása. A sok száz főből álló egybegyűlt közönség mély megilletődéssel hallgatta a „Semen Rajkéach” rendkívüli nagyságára jellemző történelmi tényeket és megemlékezéseket, többek között pl., hogy amikor a

gaonnak „*Sev Smátesze*” c. műve megjelent, R. Mordcháj Banet z. c. l. a híres nikolsburgi főrábi felkiáltott eme szavakkal: „Ezt a művet nem földi ember írta, hanem egy mennyből lény. . .”

A heszped után következett a *szijum-hasasszal* egybekötött *szüüdasz miczvo*, melyhez hasonlólt keveset látott Szántó zsidósága. A szüüdo, amely valóságos *kéüüds-hásém* volt, déltől estig tartott. Ragyogó dicsőítése volt a Tórának. A hatalmas terem zsufoლა volt a szijum résztvevőivel. Elhangzottak szebbnél-szebb tóramagyarázatok és beszédek, melynek sorait az abaujszántói főrábi elmés *hadronja* nyitotta meg. Utána a hitközség nevében Dr. Moskovits Árpád elnök, a Chevra képviselő Weisz Gyula chevraelnök, a Saschevra nevében ifj. Blau Jenő az előkészítő bizottság agilis elnöke köszöntötte a megjelent rab-bikat és vendégsereget.

Következő szónok egy németországi neves ügyvéd volt, ki mint leszármazott, egyes németországi hitközségek üdvözlétet tolmácsolta. A ragyogó szónok, bána-tos hangjában és egész kifejezésében szemmel láthatólag a német zsidóság mélyes tragédiája manifesztálódott. Eszünkbe juttatta azon közismert történelmi epizódot, amidőn a prágai hitközség elnöke egy küldöttség élén megjelent *Mária Terézia* előtt, hogy őt a zsidók ki-üzetési dekretumának visszavonására bírja, s amidőn a királynő kérdőre vonta a túl hangos, szinte kiabáló hanghordozásért, azt felelte: „Felség, az én torkomból sok-sok ezer üldözött és szorongatótt zsidó szól”. Mély hatást tettek a hallgatóságra a többi egybegyűlt számos tiszteletreméltó főrábi lélekemelő szavai és tóramagyarázatai.

Méltán mondhatjuk, a nagy gaon, a halhatatlan „Semen Rajkéach” dicső szelleme lebegett, a hatalmas ünneplő közönség felett, mely nem csupán gyönyörű *divré-tajro* mondásokban nyilvánult meg, hanem bőkezű adományok formájában is a „Semen Rajkéach” jesiva-alapítványra. Határozatba ment ugyanis: a gaon nevére egy 10.000 pengős alapítvány létesítése, amelynek élén az abaujszántói hitközség áll, 600 pengős felajánlásával.

A grandiózus emlékünnepelemult, mély nyomokat hagyva lelkünkben. Ami azonban nem muló jellegű: az ilyen híres tóranagyságok tanításainak, igéinek megiszivlése és gyakorlása, melyhez az ilyen magasrangú emlékünnepek nagyban hazzájáruálnak.

Spitz Jenő (Sárvár)

Dr. Groszmann Frigyes: Sok a zsidó?

A fővárosi Statisztikai Hivatal kimutatása szerint Budapesten már rég megszűnt az az állapot, hogy a város saját erejéből szaporodjék. A születések száma legjobb esetben egyensúlyban van a halálozások számával. 1936-ban 16.087 gyermek született és 15.338 egyén halt meg. A szaporulat tehát 749, az 1914 előtti időben a főváros átlagos szaporodása 8.000 volt évenként.

Megdőböntő a születések csökkenése és a halálozások emelkedése a zsidóság-nál. A négy főfelekezetnek 1936-i adatai a kimutatás szerint a következők: Római katolikusoknál született 10.925, elhunyt 9459 (+1466). Reformátusoknál szül. 2316, elhunyt 1.800 (+516). Evangélikusoknál szül. 800, elhunyt 750 (+50). Izraelitáknál szül. 1734, elhunyt 2985 (-1251).

Amíg tehát minden vallásfelekezet Budapesten szaporodást mutat fel, addig a zsidóknál a fővárosban a múlt évben 1251 emberrel több halt meg, mint született.

De nemcsak 1936-ban, már évek óta Budapesten több a zsidó halott, mint a született zsidó gyermek:

1923-ban született 2450,	elhalt 2814,
1924-ben született 2572,	elhalt 3056,
1925-ben született 2890,	elhalt 2788,
1926-ban született 2149,	elhalt 2703,
1927-ben született 2870,	elhalt 2937,
1928-ban született 2140,	elhalt 2911,
1929-ben született 1935,	elhalt 3120,
1930-ban született 1893,	elhalt 2868,
1931-ben született 1766,	elhalt 3046,
1932-ben született 1679,	elhalt 3244.

1931-től 1935-ig a zsidók természetes apadása 7011 lélek volt, tehát évenként átlag 1402. Ha az 1935. évi népességszámhoz viszonyítjuk a természetes szaporodást, úgy 1000 lélekre esik a római katolikusoknál 2,3, a reformátusoknál 3,9, az evangélikusoknál 1, a zsidóságnál ellenben 6,7 az apadás.

Ez a statisztika kétségbevit.

A halálozási arányszám emelkedésének legfőbb oka a zsidóság nyomorúságos gazdasági helyzete; a születések nagyarányú visszaféjődésének oka elsősorban az ősi zsidó szellem hiánya, a vallásérkölc sülyedése, továbbá a politikai bizonytalanság, az elhelyezkedési lehetőség nehézsége és a súlyos gazdasági depresszió.

Es ha hozzá vesszük még, hogy a pesti és budai oldalon a *kikeresztelkedések* száma a múlt évben cca 1100 volt és *keresztény-zsidó házasság* Budapesten 777, az országban pedig 1100, akkor kétségbe kell esnünk a jövő perspektíváját illetően.

A szegedi beszéd szerint azonban mégis — sok a zsidó . . .

Óbudai Freudiger Ábrahám:

Sovüajsz idején a tengerparton

Abbazia, Szivon 1. Ha van valami, ami a halandót eltölti a természetben megnyilatkozó i'teni bölcsesség tudatával és ami közelebb hozza a természet titkainak átéréséhez, úgy bizonyára az, ha a tengerparton úmerengve nézi a hullámok játékát, szabályszerű mozgását, hallja titokzatos morgását a hullámoknak és dübörgését a víz-áramlatnak. Amikor a Zsoltárok szent költője végigjárta tekintetét a természeti erők működésén, megállapodik a tengerrel és elragadtatással hangoztatja: „Zeh hajom gódajl... — ime a nagy tenger . . .” és akkor szívéből kitör a fohászzerű kijelentés: „Móh rabbü maaszehó Hasém — mily nagyok a Te cselekedeteid, óh Örökkévaló.”

Zúg a tenger habja, ijesztő hangokat hallat, el akarja árasztani a szárazföldet. *Jesájó* próféta (17., 12.) ebben a világ népeinek gyűlöletét és a külvilág tombolását látja.

הוּ הַיָּם עַיִן רַבִּים כְּחַמַּת יַמִּין יִתְּיוֹן

Ezt a mai viszonyok mellett mi is a legnagyobb mértékben érezzük, amikor az emberiség erkölcsi élete és társadalmi helyzete riasztóan illusztrálható a vihar által felkorbácsolt hullámoknak ijesztő hangjával.

Ott állók a tengerparton, amely legszűkebb nyúlványa a „nagy tengernek” (*jam hagódajl*): a Földközi tengernek, amelynek délkeleti partján ott álltak a Zsoltárok nemcsak a természet erőiben nyilvánították ki akaratát, hanem közvetlen szóbeli nyilvánulásátában is, mert a természeti nyilvánulások nem látszott elegendőnek az emberiség jó útra való térítésére, ezért kellett érthetőbb és hatékonyabb nyilvánulások.

וַאֲנִי ד' אֶלְקִים רוּחַ הַיָּם וְהֵימָן נִלְיוֹן

„En vagyok az Örökkévaló, a te I'tened, aki megnyugtatom a tengert, amikor hajjai zúgnak.” (*Jesájó* 51., 15.) És az Örökkévaló nemcsak a természet erőiben nyilvánították ki akaratát, hanem közvetlen szóbeli nyilvánulásátában is, mert a természeti nyilvánulások nem látszott elegendőnek az emberiség jó útra való térítésére, ezért kellett érthetőbb és hatékonyabb nyilvánulások.

נִמְצְיִים אֶרֶץ וְכָל יוֹשְׁבֶיהָ אֲנִי חֲכָמִי עֲמֻדֵיהָ סֵלָה
„Inogtak a föld és összes lakói — „En” szilárdítottam meg az ő oszlopaikat”. Bölcséink szerint ez azt jelenti: a természet oszlopaikat megszilárdította az „En” (Onajchi), az a szó, amellyel kezdődik

a Szináj hegyén nyilvánulkoztatott Tízige, amely valóban lerakta alapjait az erkölcsi életnek. Amikor az Örökkévaló nyilvánulkoztatta az ő szent akaratát — mondják továbbá bölcséink — a természet népei csendben leste az ígét, szél nem fujt, madár nem csicsereggett, tenger nem zúgott, és akkor hallatszott végig a mindenségben: „En vagyok az Örökkévaló”. És ezért a Midros Rabbo a Tóra első szavához, amely a természeti erők megteremtéséről szól, a Mislé (8., 30.) ama ígétét fűzi: „En (a Tóra) a világ megteremtése előtt nála voltam megöröztöten”.

וְהָיָה אֲצִלּוֹ אֲמוּן

Az utolsó szóban bölcséink következő jelentéseket találják:

מִדְּרוּגָה מִכֵּסֵה מְצֻנְעֵי רַבְחָה

„Nevelés, élethabitus, belső érzés, nagyság.” Az, hogy a Tóra a világ teremtése előtt megvolt, azt jelenti, hogy a cél előbb van meg, mint az eszköz, s a világ célja: a Tóra eszméinek megvalósítása. És amidőn Sovüajsz ünnepén elgondolkodunk a nyilvánulkoztatás tartalmán, úgy ebben a Midrasban foglaltakban kell találunk a lényegét.

A Tóra elsősorban „pidogog”, igazi emberekkel nevel bennünket egyetemes etikájával. A Tízige adja meg az emberiség erkölcsi pilléreit. Hetven nyelven adatott a Tóra, bölcséink szerint, ami azt jelenti, hogy erkölcsi törvényeiben az egész emberiséghez szól. Az egész emberiséghez szól, amikor általános erkölcsöt hirdet, de hozzánk a nyilvánulkoztatás népéhez szól, amikor előírja életünk köntösét (*smichsze*), életünk formáit. Számunkra a vallástörvény: életünk formálója és irányítója. A mi tanításunk szerint nem elég a szóval való hitvallás, hanem kísérni kell a cselekedetnek. A szóban való vallomás sokszor csak jelszóvá lesz, amikor az üres szó mellett nem található tartalom. Ezért hangsúlyozza a Tóra, *Vajakhél* elején: „Ezek az ígék, amelyeket az Örökkévaló rendel, hogy megeselekedjék őket (laaszajsz ajszom). Miczvo gyakorlása nélkül nincs valódi zsidó élet. A külső gyakorlat csak olyan, mint a ruházat, ha nem hatja át igazi bensőséges szellem. A lélek legmélyebbébe (*miczno*) hatoljon tehát a Tóra szelleme!

Itt, a tengerpart másod oldalán, hegyek emelkednek. Szent reminiscenciákat ébresztenek:

אֲשֶׁה עֵינֵי אֵל הַרְרִים מֵאֵן יִבֵּא עוֹרִי

„Körüljáratom szememet a hegyek körül, honnan jöhet az én segítségem? Segítségem az Örökkévalótól jó, az ég és a föld teremtetőjétől. Nem szunyadozik és nem alszik Izrael óre.” A „hegyek’

alatt a Midras a bölcséket, az ősoket érti אֵל הַרְרִים — אל ההרים a mi nagyjainkat (*raboszo*), akik megtanítottak bennünket megérteni az i'teni nyilvánulkoztatást, akik példát szolgáltatnak nekünk arra, miképpen kell haladni az i'teni törvény útjain, hogy lelkünk harmoniáját, egyéniségünk nyugalmát, életünk egyensúlyát megtaláljuk. Bölcséink tanítása, a szóbeli, a hagyományos Tóra: egyenes kisugárzása az írásbeli Tórának. Ezért a Tízparancsolat ünnepén felsoroljuk szent imádságainkban a 613 parancsolatot, amint ezt nagy bölcséink levonták a Tóra szövegéből. Így tehát a nyilvánulkoztatás tartalma a mi számunkra valóban: emberi létre való nevelés (*pidogog*), életmegjelenési köntös (*miczno*), a szív érzésének megnevelése (*miczno*) és őseink nagyságába (*raboszo*) való bekapcsolódás.

A tenger hulláma ostromolja a szárazföldet, de hullámzása megtorpan a tengerparti homokon. Ebben *Jirmijohü* próféta (5., 22) I'ten csodás rendelkezését látja: „Vajon engem nem tisztelték-e, így szól az Örökkévaló, vagy előttem nem rettegtek, aki megtettem a homokot a tenger határának örök törvényül, hogy ne szegje meg.” Tengerparti fővénnyel van összehasonlítva Izrael is. Tiporhatják, a gyűlöletnek tengerhulláma ostromolhatja, de az ostrom megtorpan, I'ten rendeltetése következtében. A mi hitünk szerint az erkölcsi törvény ép annyira hozzátartozik a világ berendezéséhez, mint a természet erői és ezt az erkölcsöt nyilvánulkoztatva I'ten, éppen mi általunk.

Hiszünk abban, hogy amint egyrészt a végtelen bölcsesség megnyilatkozik a természet erőinek törvényszerűségében, ugyaneképpen győzedelmeskedni fog az erkölcsi eszme, az emberiség történelmében. Ezt fejezi ki *Ijajv*, amikor azt mondja: בָּכָחוּ רַעַי הַיָּם וּבְחַבּוּנוֹ מַחַץ רַבָּה „I'ten az ő erejével lecsendesíti a torgert és bölcsességével szétzuzza a szörnyetgeket.” I'ten bölcsége a Tóra. Az ő eszmével, parancsolatai gyakorlásával bírjuk csak legyőzni a kegyetlenséget, a vérszomjúságot, a gyűlölet szörnyetegét.

Ez a tudat táplálja vidám hangulatunkat és szent örömlenket a nyilvánulkoztatás gyönyörű ünnepén.

Trencsénteplicen

ISRAELER L.
ORTH. KÓSER VENDÉGLŐJE.
Elsőrendű konyha, szolid kiszolgálás.
A villamos végállomás mellett.

HEIDEN JENŐ OPTIKA—FOTÓ

Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

A munkácsi főrabbi megdicsőülése

Huszereznyi hívő, több száz rabbi a temetésén

„Hát nem tudjátok-e hogy fejedelm és nagyság hullott le a mai napon Izrá-elben.” Az Irás e szava a legteljesebb mértékben alkalmazható azon súlyos csapás alkalmából, mely a zsidóságot Szivon 2-án szerdán hajnalban a munkácsi főrabbi elhunytával érte.

„Annyalok és fohászokó hűvek küzdöttek a koporsóért, az angyalok legyőzték a fohászokókat és a frigyszekrény fogságba került.” Így jelentették be valamikor R. Jehúdo Hamósi elhunytát a népnek, amely leste a híreket a halálos küzdelmet vívó fejedelmének állapota felől. Évezredek után megismétlődött az eset, hetek óta az egész zsidóság imája, ájtatos fohása, könyörgése, figyelme odafordult, ahol a munkácsi gaon, közösségünk nagyja, a Tóra nősija, fejedelme vívta küzdelmét az elmulással. Napról-napra változott a helyzet, váltakozva reménykedés vagy lehangoltság jutott előtérbe és ime most azt jelentik székhelyéről, hogy lelke elhagyta földi porhüvelyét, eltávozott az örök dicsőség csarnokaiba, ahol várják őt nagy elődei, akiket nemzedékek hosszú sora körülvett hódoló tisztelettel, várják hogy elkísérjék a mennyei dicsőség trónja felé, ahol megvalósul rajta az ige: „Móh ráv tüvehó aser cszofantó líjréechó — mily végtelen a Te jószágod, amelyet szántál a Te tisztelőidnek és szereztél a bennem bízókknak.”

Ragyogó, értékes, különös, nagy kvalitásokkal telt földi élet ért véget az ő elhunytával. Egész életére tekintve szóról-szóra alkalmazhatjuk rá a Divré Hajómim II. (24., 16.) szavait, melyekkel Jehajdójó főpap működése jellemeztetik: „Ki ószó tajvó b'jiszoél... — jót tett Izráellel, I'ten és háza útján.” A megdicsőült egész működése valóban Izráel üdvére szolgált. Minden ténykedése azt célozta, hogy megerősödjék általa a hithű zsidóság. Nem maradt az elmélet terén, hanem maga is tényke-

dett. Szervezett, fáradozott, hadakozott, szembehelyezkedett népszerű jelszavakkal még akkor is, ha egyedül maradt. Mert erős volt a hite abban, hogy az ő izoláltságát jellemezni lehet a zsoldáros eme szavaival: „L'vódog, lovetach tajsivéni — Te óh Örökkévaló, egyedül léteben is biztonságba helyezel engem. És ezt a megtántoríthatatlan jellemzőságot tisztelték benne politikai ellenfelei is. Mi adta életének szokatlan vitalitását és lendületét? Az, hogy: jót tett Izráélért, még pedig I'ten útján.

Mély vallásossága, szentelt tradíciók, nemzedékektől örökölt szent élmények: ezeknek és ezeknek lelki atyjává tették. Az egész világból fordultak hozzá kérésért, útbaigazításért, irányításért, imájától vártak gyógyulást az életnek sebeire. Nem hitükhöz tartozók is keresték társaságát és nagy tisztelettel voltak irányában. A világbölc, embeli ténykedésével valóban kidús hasém-érdemet szerzett. Aki hallott tőle egyszer egy szfirószámlálást, egy előimádkozást, Tórafelolvasást: az soha el nem felejtheti. Mert az megérezte, hogy mit jelent, amikor az

ájtatos lélek I'tennel van és megértette az élet értelmét, amint ezt a megdicsőült megtestesítette; „I'ten és az ő háza útján”. Az ő háza a Tórának tanintézete. Ebben a tekintetben ragyogó jelenség volt. Eddig megjelent művei („Minchasz Elózor” responzumok, Tajro Ajr stb.) valamint kéziratos munkái tanuságot tesznek róla, hogy a hódoló kegyelettel övezett Cadik: korunk egyik legnagyobb gaonja volt. Fájdalommal telítet hódolattal néz az egész világ orthodox zsidósága a munkácsi főrabbi fényalakja után, amikor 65 évesen eltávozott a megdicsőülés honába. ויתרו יין עלינו!

Szerdán délelőtt futótüzként terjedt el a hír Budapesten: a munkácsi főrabbi nincs többé az élok sorában, a szerdára virradó éjjel kilehelte nemes, I'tenért és Tórájáért hevülő lelkét. A hír mindenütt a legmélyebb megdöbbenést váltotta ki.

G.-Tapolca gyógyfürdőn

megnyílik ENGEL JENŐ MISKOLCI ORTH. KÓSER VENDÉGLŐS PENZIÓJA komfortos szobákkal

Mátrafüreden

a közismert orth. kóser KLEIN PENZIÓ ÉS GYERMEKÜDÜLŐ, magas fekvésű villában, folyóvízes szobákkal, május 1-én megnyílik. שבתון -ra napi 6 P-ért már most előjegyezhető. Prospektust küld: KLEIN-PENZIÓ, GYÖNGYÖS.

MÉSZÁROSOK FIGYELMÉBE!

A BÉKÉSCSABAI AUT. ORTH. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG az orth. kóser hús kímérési jogát bérbeadni óhajtja. Pályázók küldjék be ajánlatukat f. hó 21-ig az orth. izr. hitközség címére, ahol bővebb felvilágosítás is kapható.

NAGYMAROSON

Meinzi-u. 8, a vasút és hajóállomások közelében megnyílt ÖZV. STERN SALAMONÉ (R. SLOJME ELIMELECH ÖZVEGYE) ORTH. KÓSER ÉTERME ÉS PENZIÓJA Elsőrendű házikoszt, pontos kiszolgálás, mérsékelt árakkal. Referencia a bpesti orth. rabbiság és a Zsidó Ujság szerkesztőségére.

Spira Lázár főrabbi utolsó útja

R. Bórüch Rabinowitsch az új főrabbi — Kiküldött tudósítónk telefonjelentése

A bpesti orth. Chevra képviselőjében Mayer Miksa, Salgó József és Róth Henrik előjárók autón indultak Munkácsra, ahová még a temetés elején d.u. 6 óra körül érkeztek meg. Róth Henrik úr egyben lapunkat is képviselte a szerdai temetésén és csüt. reggel a köv. telefonjelentésben számolt be a Zsidó Ujság-nak:

Munkács, május 13. Már a kora délutáni órákban megállt a máskor Munkácsra oly lüktető üzleti élet, az összes üzletek bezárultak, a Városházára felhúzták a gyászlobogót. Katonák diszorsfala várja a nagy halottat a temető felé vezető útvonalakon, melyeken az összes lámpák kigyulladtak.

A városi hatóságokon kívül képviselve volt a belügyminisztérium és az ungvári országos hivatal; a katonaságot egy tábornok képviselte.

A magyar határon cseh vízum nélkül jelentkezőket a csehszlovák közegek, sajnos nem engedték át, ennek dacára

húszezerre becsülik a I'vájon megjelentek számát, kik között többszáz rabbi volt.

Autók száza ontották a kegyeltevőket mindenfelől. A hitközség még délelőtt gyászülést tartott, melyen,

a Boldogultnak vejét főrabbiává választották és a halottnak maziltovót kívántak.

Már a temetés előtt köztudomásúvá lett a Rebbe 9 évvel ezelőtt megírt — és azóta kibővített — czvoója, melynek értelmében eltiltotta, hogy heszpedet mondjanak fölőtte, de különösen azt, hogy végtségessége alkalmából a „czadik” vagy „goajn” jelzőket használják vele kapcsolatban.

A czvoót a temetésen felolvasta Lebovics csapi főrabbi és azt természetesen respektálták is, mindössze a sz'pinkei és kaszonyi Rebbek méltatták rövid pár szóval és veje R. Bórechl, ki a czvoóra tekintettel kiindult a zsoldárversből: „cham libi b'kirbi, bahagigi tiv'ar és” — Forr a szívem bennem — mondotta — gondolataimban a fájdalom tüze perzsel, hogy nem önthetem ki bánatomat megfelelő szavakban, Izráel eme óriási vesztésége fölött ...

Szem nem maradt szárazon R. Bórechl az új főrabbi eme zokogástól el-elesülő pár szavainak hatása alatt, miután a megdicsőült R. Chájim Elozort z. c. l. atyja, a Darke T'süvo szerzője mellett örök nyugalomra helyezték.

Estefelől, 7 óra után, már ezrivel jelentkeztek a hívők kvitlikkel a frissen hantolt síron, ahová a zarándoklás egész éjjelt át folyt.

Este számos rabbi felkereste az új fiatal főrabbit, akikhez ugyancsak kvitlikkel járultak. A mindössze 23-ik évében levő új főrabbi R. Bórüch Rabinowitsch, eleinte félénken nyult a kérésre tartalmazó cédulákhoz, majd kijelentette, hogy azokat minden esetben kiviszi a Megdicsőült sírjára és hogy az esetleges pidjaj-nokat kizárólag a jesivája céljaira fogja fordítani.

A Központi Irodát a temetésen Wieder Sulem nyíregyházi főrabbi, orsz. képviselőségi tag képviselte.

Hír szerint a Megdicsőült síremlékét már csütörtökön május 20-án fogják felavatni, a cz'voó rendelkezése értelmében: a lehető legegyszerűbb felirattal.

Hasém jigdajr pirczasz amaj jiszoél b'rachmim הַצְּבִיחַ

Roth Henrik.

Egy reminiscencia a Megdicsőült életéből

A szentföldi útja

A Megdicsőülttel kapcsolatban számos reminiscenciát lehet majd feleleveníteni. Az alábbiakban adjuk a következő érdekes visszaemlékezést a 7 év előtt megtett szentföldi útjáról:

1930-ban Peszach után a Megdicsőült négyheti tanulmányútra indult a Szentföldre. Régi vágyának tett ezzel eleget a gaon, de az impulzust ezuttal mégis az adta meg, hogy a szentföldi rabbiak nesztora a mintegy 117 éves R. Slajmo Eliezer Alfandari szentéletű aggastyán — akivel éveken keresztül levelezést folytatott — felszólította a jövetelre e szavakkal: „baj jóvaj brinnó” (jőjjön örömtel-ten.)

A főrabbi egy 16 tagú társaság élén útnak is indult; útja valóságos diadalút volt: mindenütt a Tórafejedelemnek kijáró hódolattal tisztelték előtte. Az összes Jeruzsálemben lakó jemenita zsidók is elébe vonultak. Jeruzsálemben érkezve első útja a Kajszél Maaarvihoz vezetett. Ezután nyomban felkereste Alfandari rabbit, a „szovo kadisó”-t (szent öreget), majd meglátogatta R. Joszef Chájim Sonnenfeldet z. c. l. is, aki örömkönnyek között sechejónüt mondott a főrabbihoz.

Spira főrabbi sorra ellátogatott a Szentföld különböző helyeire, melyek közül kiemelendő Tiberiás (Tvarjo), ahol a Rambam sírjához zarándokolt. Itt akkoriban imponzás új síremlékét állítottak. A sírkövelaton azonban észrevette a főrabbihoz.

GYERMEKÜDÜLŐ, Lőcséfűred (Levoca)

A Tátra gyöngye, szép, napos, komfortos szobákkal, elsőrangú orth. kóser házikosztal, orvosi és pedagógiai felügyelet, fürdő, sport és játéklehetőségek. Kérjen prospektust!

ROSENBAUM orth. kóser pensió SIÓFOKON

BATTHYÁNY-U. 4. Telefon 112. Sovüajsz-weekend. Modern kényelem. Elsőrangú konyha. Mérsékelt árak.

A tabi orth. rabbiság felügyelete alatt.

Első forrásból vásároljon ezüst tórafelszerelést, gyertyatartót, arany, ezüst és briliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó
ékszerésznél

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.

Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

Kóricz méchajmer... (Soviájszi tárcsa)

...Dr. Sugár Béla vegyész mérnök nem számította magát a jó zsidók közé. Tudta és érezte, hogy az élet nagyon sokat lefaragott róla. Az élmények, melyeket szülői házában még gyermekkorában átélt, nagyon sokszor megjelentek lelki szemei előtt. Kezdetben lehangoltta tette. Lelkifurdalást érzett; de megvigasztalta az a tudat, hogy amit a vallásból engedett, a kenyérért tette. Ilyenkor, hogy önmagát megnyugtassa, számolni kezdett lelkiismeretével, szülei emlékével, feleségének vallási meggyőződésével. Mert felesége is jó zsidó házból való nő volt. És ilyenkor így beszélt magában: — Vajjon mit is engedtem? Reggel este imádkozom. Még a 'fillint sem dobtam el. Hát mit engedtem, a szombatot? I'ten látja lelkemet: a kenyérért tettem.. De izig-vérig, zsidó vagyok ... Hü vagyok vallásomhoz, amelyetől nincsen hatalom, amely eltántoríthatna. A hitemet még az éhezés árán is megtartom, soha el nem hagyom ...

Az idő kerek fordult egyet, felülkerekedtek az u. n. kurzus-lovagok és egy szép napon a gyár direktora magához kérte a mérnököt.

— Vegyész ur! — szól hozzá. Nagyon sajnálom, hogy Önnel egy kellemetlen dolgot kell közölnöm. Engem ne vádoljon, nekem mindegy. Nekem a vallás mellékes. Nekem, mint direktornak, első sorban vállalatunk jövője, jó hírneve a fontos. Ön kitűnő vegyész. Gyárunk felvirágzása, nagy vevőkörre, mindenesetre az Ön nagy szaktudásának is köszönhető. De mégis a felső fórum, központi igazgatóságunk, vevőkörünk tekintélyes része, követeli, hogy gyárunkban vezető helyen nem lehet egy rendezetlen vallású egyén. Vegyész ur, Önnek ki kell térnie!

Dr. Sugár megtántorodott, nem jött szó ajkára. Erre nem számított. Szédült. Nem tudta, mit feleljen. Szó nélkül, vörös arccal hagyta el a direktor szobáját.

Hiába erőltetett nyugalmat, és megkísérelt úgy viselkedni, mintha misem történt volna, felesége az ebédnél úgy érezte, hogy férjével történt valami. Sejtette, hogy nagy lelki megrázkódástai

vannak. De nem szólt semmit. Okos asszony volt, tudta, hogy férje majd önmagától is elmondja. Nem is kellett soká várnia. Ebéd után kitört belőle az elkésredettség.

— Hát nem vagyok én olyan jó vegyész most, mint ennek előtte? — mondta. Nem emeltem gyármányaim jó és olcsó minőségével a gyár hírnevét? Nem vagyok olyan hü munkása a vállalatnak, mint régen? Miért kelljen nekem szüleim hitét elhagynom? Megtegyem-e ezen megbocsáthatatlan ballépést? Oh I'tenem! ...

Ezzel féláljultan esett össze a kerekvetre.

Feleségének már készen volt a terve. Látta, hogy férje ingadozik, hisz azt mondta: „megtegyem-e?” Hát felvetődhetik-e egyáltalán ilyen kérdés egy zsidó ember szívében? Amidőn az ő szülei ebbe a házasságba beleegyeztek, még férje egész jó zsidó volt. Ilyen gyárban volt vegyész, szombaton nem dolgozott. Sem ő, sem szülei nem tudták túlélni, hogy férje kitérjen. És férje talán inog? Ja, ez sajnos úgy van: ha az ember eldobja magát a vallás kötelmeit, előbb a kisebb vétkekkel kezd, majd megszegi a szent szombatot, s akkor jön utána a többi. ...

Nem! Férjét rá kell bírni, hogy a most közelebb Soviájsz ünnepére utazzon el a Rebbehez ... Ő már sokat hallott ilyen csodatevekről. Talán majd ott megerősödik hitben és szívében vigasszal jön haza.

ארטה' כשר
Karmel Friedmann
Pensió Józsefné

Budapest, Andrássy-út 43.
Telefon: 1-289-67.

Elsőrendű villamos és autóbussz-összeköttetés a város minden irányában.

Modern kényelemmel berendezett folyóvízes szobák, elsőrangú — kívánatra diétás — konyha.

Referencia:

Bpesti orth. rabbiság

Erev Soviájsz volt ... Megérkezett. Már az állomáson látta, hogy nagyon sokan jöttek a Rebbehez. Látott mindenféle embert. Szakállas-pajeszos zsidókat; de sok olyan magaféle embert is. Megnyugodott: Ugy, hát nemcsak ő egyedül van ilyen ...

— Dehát I'tenem — gondolta magában — a magamféle emberek mind ilyen ügyben jönnek? I'ten ments! Mi lenne akkor ...

Gondolata messze-messze elkalandozott. Szíve dobogott .. Ment a tömeg után .. A Rebbe házába érkezett .. Éppen dél volt. Evéssel kldnták .. Nem, ő nem eszik, ő a Rebbevel akar beszélni ...

— Most nem lehet, — mondta a Gabbe. A Rebbe most az ünnep előkészületeivel foglalkozik ... Koszorúkat készit. Virágot kötözget .. Majd ünnepkor láthatja és sorban beszélhetnek vele a vendégek.

Beköszöntött a kinyilatkoztatás fenséges ünnepe. Az imaházban megjelent a Rebbe. Krisztálytisztá arca, fehér szakáll, egész lénye, lebilincselte a mérnököt. Látta, amint a hívők körülrajongják a Mestert.

Reggel a Rebbe imádkozott elő és szép, csengő hangja a hveket magával ragadta. Most erősen érezte, hogy ő, igenis, ezek közé tartozik. Lehet ő bármilyen jó hazafi is, hisz a harctéren is megmutatta, hogy vérét és vagyonát képes feláldozni a haza oltárán, amiért kapitányi rangig jutott s több vitézségi érmet szerzett; de mindemellett, vallásilag ő ezek közé az emberek közé való. Ő ide tartozik. Lesz, ami lesz, neki ezektől elszakadni nem szabad ...

A Tórafelolvasást is a Rebbe végezte. És amikor az „aszeresz hadibrász” felolvasásához ért, az egész gyülekezet úgy érezte, mintha a Szináj-hegyén állna és a Legszentebb ajkáról hallaná megnyörgés és villámlás közben a szent igéket:

— „Onajohi Hasém Elajkechó ...” (Én vagyok az Örökkévaló I'tened ...)

— „Laj jihje Vcho Elajhim achérím...” (ne legyenek idegen isteneid)

A Rebbe hangja valósággal dübörgött ez utóbbi szavaknál, melyek után egy pillanatra megállt és merev tekintete

Divatos, izléses parókákat hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműtér, IV., Váci-utca 18.
Mérsékelt árak!

vetett a közelében álló mérnökre, amire az egész testében megremegett ... Majd a harmadik igénél oly extázisba került az egész gyülekezet, hogy spontán átértézte talmudbölcseink mondását, miszerint az egész világ megrezzen, amidőn a Mindenhatótól elhangzott: „laj szisszó ... — ne ejtsd ki a Szentnek Nevét hamisságra”. És amidőn szinte szikrákat cikkázó hangon felolvasta a negyedik ígét, amely a sabosz szentségéről szól, a szívből fakadó szöveget utat talált a mérnök szívébe és abban a pillanatban átvillant agyában a gondolat, hogy nemcsak, hogy nem tér ki atyai hitéből, hanem I'teneket tisztelő, vallásos életmódot fog kezdeni. Hogy mi lesz a kenyérről? Majd csak megsegíti a jó I'ten!

Másnap is a Rebbe imádkozott elő és amidőn a saohrisz-pijütök végéhez ért, nagyon szépen és hangosan, de megrázóan és feltűnően intondán:

קרוץ מחומר מה כוועלה חומר ומתואה אה שאני שלו, וה שיש לו אינו שלו, קנין שאני שלו למה הוא לו ...

(Mi haszna van az agyagból, földből alakítottaknak, ha a másét megkívánja, amije van, az sem az övé, minek tehát neki a másé?!) Gondolja és fontolja meg ezt a tanítást és akkor örömet meg lesz elégedve a neki jutott osztályrészszel.)

Feléje nézett a Rebbe és mosolygott. Ebben a mosolygásban annyi derű volt, mintha az elé tornyosuló sűrű ködfátyol szétfoszlott volna és őt egy boldogabb jövőbe ringatná ...

Ünnep kimenetele után elbucázott a Rebbetől és kérte: kívánjon neki jó parócsot, mert biz' ő nemcsak, hogy nem teljesíti a direktor kívánságát, de felhagy a szabatszegéssel is. A Rebbe megnyugtatta:

— I'ten meg fogja segíteni, hisz Ő nem hagy el senkit sem, aki Benne bízik és megszívleli a vallás szabványait. Menj haza nyugodtan és meglássa, mihelyt haza ér, jön a „jesüe”, a Mindenható segítsége ...

A mérnökre nagy hatással voltak a Rebbe szavai, kiegyensúlyozott lélekkel indult hazafelé. De az egész úton a Mester megindította „kóricz méchajmer”-imája járt az eszébe, vajjon mit is gondolatott azzal a Rebbe, amidőn ekkor mosolygva feléje nézett ...

Haza érkezett. Még mielőtt családjához ment volna, a gyárba sietett. Határozott léptekkel, bátran nyomta meg az igazgató ajtajának kilincsét. Benyitott. Ismeretlen arccal találkozott. Látta, amint a könyveket böngészik. Számolnak. Az igazgató arca vörvörös volt. Izgatottan kapkodott. Egy ismeretlen úr azt mondta neki:

— Vegyész ur, tessék a munkáját folytatni ...

Nem értette ... Mi ez, mi van itten. Kitémolygott a szobából. A főkönyvelő titokban odakünn megmondta neki, hogy a központi igazgatóság tagjai vannak itt. Rovancsolnak. Számolnak ... Valószínűleg baj van, mert a direktor nagyon ideges ... Nem tudja, mi van, de annyi bizonyos, hogy a gyár vezetése körül hibát találtak. Azt is szövé tették, hogy a direktor úr nagyon költekezik. Fizetésén felül. Hallotta, amint a központi direktor azt mondta:

— Engedje meg, direktor úr, nem szabad egy agyagból lett embernek magasra nézni. Magasabba mint ameddig a tér és idő megengedi. Nem szabad megkívánni azt, ami nem a miénk, mert hisz ami a miénk az sem sajátunk ...

Most már kezdte megérteni, hogy a Rebbe mire gondolt, amikor rá mosolygott a „kóricz méchajmer”-nál ... És érezte azt is, hogy a Mindenható most már valóban meg fogja segíteni. A Rebbe búcsúszavain felbuzdulva, még aznap írásbeli beadványban kérte a központi igazgatóságtól a szombati és ünnepi munka alól való felmentését. Majd este hazament és elbeszélte élményeit feleségének, aki örömkönnnyekkel borult a valóságához megtért férje nyakába.

Másnap serényen végezte munkáját laboratóriumában, amidőn az irodába hívatják. A mérnök izgatottan lép be a helyiségbe, megáll az ajtónál és mélyen meghajol. Egy magas úr, a Központ igazgatója így szól hozzá:

— Vegyész ur! Gyártmányaival megvagyunk elégedve és mivel kitűnő munkájával nélkülözhetetlenné tette magát, honoráljuk kívánságát: elengedjük önnek a szombatot és zsidó ünnepeket. Felkérjük azonban, működjk közre továbbra is, gyárunk felvirágztatásán, a régi buzgalommal, — melynek elismerésül önt ezennel igazgatónká nevezünk ki.

Poll Ernő.

Zsidó humor

Egy kis kile rabbija vitatkozott nevével: ki közöttük a jelentékenyebb.

— Ami vagy, azt csak nekem köszönheted, ha én nem lennék Róv, akkor te nem lennél Rebbeben.

— Hohó! — válaszolt az asszony. Én egy nagy kile-ben is megfelelnék Rebbe-cennek, míg te nem volnál alkalmas egy nagyobb kile szellemi vezetője lenni ...

Egy öregasszony egyszer elment a Rebbehez s így beszélt hozzá:

— Óh, Rebbe, légy az én szószólóm I'tennél, hogy bocsássa meg az én bűneimet és hogy a halálom után a paradicsomba, a gan edenbe kerüljek.

A Rebbe válaszolt:

— Hát nem tudod-e, hogy öregasszonyok nem juthatnak a paradicsomba?! Az asszony erre méltatlankodni és kiabálni kezdett. Am a bölcs Rebbe mosolygva így egészítette ki a saját szavait:

— Azért nem, mert előbb fiatal leánykákká változtatják át őket odafönn az égben.

Az öregasszony elégedetten távozott. ...

Egyszer egy hatalmaskodó, vidéki hitközségi czóke-gabe színe elé segélykéréssel fordult egy kis vándor-bócher. Alig látszott ki a földből. Igen okos kis fickó volt, aki a nagy urat igen illedelmes bevezető szavakkal köszöntötte. A gabe úr beszédbe elegedett vele s nem győzött eleget csodálkozni talpraesett válaszáin. A környezetéhez fordulva, végre is azt mondta:

— Kár, hogy azoknak, akik gyerekkorukban ennyi értelmet és tudást tanultak, idővel az okosságuk csökken s öreg korukra valósággal ostoba számarakká válnak.

A kis bócher erre így válaszolt: — Akkor ön, igen tisztelt gabe úr, nagyon okos gyerek lehetett valamikor.

Ez tibi!

Tibi sok kellemes órát fog szerezni az embereknek.

Stühmer.

Bibliai idők emléke VI. György megkoronázása alkalmából

A fenékelt zsoldos király szavai tudnak ajkunkra a pompás londoni koronázási ünnepség alkalmából. „*Ohavto czedek vatishno resu al ken m'sochachó Elajkim Elajkecho* ... — szeretet az igazságot, gyűlöld a gonoszságot, azért kent fel téged I'ten, a te I'tened ...” (Thillim 45., 8.)

VI. György király, akinek jogára alá tartozik a Szentföld is, ilyen nemes tulajdonságokról adta már tanujelét trónralépése óta és azért méltán kiérdemelte a cantebury-i érseknek bibliai idők emlékeztető áldását, mellyel a felkenés szertartása alkalmából a királyt részesítette: — *I'tenünk*, — mondotta — *ki egykor olajjal kentek fel a királyokat, főpapat és prófétákat, hogy népedet, Izráelt*

tanítsák és kormányozzák, áldd és szenteld meg kiválasztott polgárodat, Györgyöt, akít most szent papi hívásunknál fogva ezzel az olajjal királyunkká kenünk.

— *Erősítsd meg őt a szent lélekkel, a bölcseség, kormányzás, tudás és jószág szellemével és töltsd el őt igaz itenfélelemmel.*

— *Légy felkenve szent olajjal. Valamint Salamon királlyá kente Zadok, (Czódajk) a főpap és Náhán (Nószon) próféta, úgy légy felkenve, áldva és szentelve királlyá néped fölött, amelyet Neked adott Urad és Itened, Amen.*

Még megemlítenő, hogy a király esküje is hasonlított a zsidó törvény előírta eskü-formákhoz, amennyiben bib-

liával a kezében (*bim'kitasz chéfece*) folyt le a következőképen:

Az érsek a trón elé járult és feltette a kérdést:

— *Hajlandó felséged az esküt letenni!* Mire a király válaszolt:

— *Kész vagyok.*

Erre kezét a bársonypárnán elébe tartott bibliára helyezte és letette az esküt, melyben többek között megígérte, hogy minden erejével érvényt fog szerezni birodalmában I'ten törvényeinek.

Az egész világ zsidóságának jámbor óhaja, hogy mielőbb tapasztaljuk szavainak beteljesülését a Szentföldön és szüntesse meg az arabok terrorját a zsidósággal szemben.

— A „Kereskedők és Iparosok Takarékos és Önségélyző Egyesülete” (Akácfa utca 51. I. 13.) f. hó 2-án tartotta II. rendes évi közgyűlését. Spuz Sándor elnöki megnyitóját után Feldmann Lajos ügyv. titkár évi jelentéséből kiderült, hogy ez a mindössze két éves egyesület, az elmúlt esztendőben több mint 70 esetben nyújtott 100–400 pengőig terjedő, kamatmentes kölcsönöket, szorult helyzetben lévő kereskedő és iparos tagjainak. Majd Weisz Mór alelnök tartott beszámolót az egyesület rövid, de annál dicsőségebb multjáról, amennyiben évi 12.000 P. kölcsönt nyújtott. Dr. Stern Simon és Korein Dezső dicséretüket fejezték ki a vezetőség buzgó és áldozatkész munkássága fölött. Ezután a közgyűlés egyhangulag a következő vezetőséget választotta meg: Spuz Sándor elnök, Weisz Mór és Friedmann Jenő, alelnökök, dr. Stern Simon ügyész, Bohrer Jakab pénztárnok, Weinstock József ellenőr, Singer József titkár, Lebowitsch Lipót, Salgó József, Schächter Ármin számvizsgálók.

„Ha a természetes népmozgalom eredményét a zsidók tényleges szaporodásának számaival egybe vesszük, azt a meglepő és szinte a köztudattal ellenkező megállapítást kell tennünk, hogy 1869 óta zsidó bevándorlás nincs, illetőleg azóta a zsidók kivándorlása állandóan felülmúlja a bevándorlásukat.”

Kovács Lajos pontos adatokkal támasztja alá állításait, melyek világosan igazolják, hogy tévedett gróf Bethlen István, amikor azt hangoztatta, hogy ötven-hatvan évvel ezelőtt vándoroltak be Magyarországra a zsidók. Ellenkezőleg: éppen az utóbbi öt-hat évtizedben csökkent bevándorlási arányszámuk.

Bethlen István és a zsidókérdés

Gróf Bethlen István kedden délelőtt a képviselőházban mondott nagy költségvetési beszéde keretében a mostanában mondva csinált u. n. zsidókérdéssel kapcsolatban érdekes megállapításokat tett. Kijelentette többek között, hogy ötven-hatvan évvel ezelőtt indult meg Galiciából és más országokból a zsidók bevándorlása és ezek a zsidók tisztán a gazdasági életben helyezkedtek el.

Ezzel szemben az egyik napilap megállapítja, hogy Kovács Alajos, a kiváló tudós és rendkívül képzettségű statisztikus, könyvének második fejezetében, amelynek címe: „A zsidóság szaporodásának tényezői,” többek közt a köv. írja:

Fränkel orth. kóser pensió és étterem Siófok

Andrássy-út 4. (Batthyányi-u. sarok) június hó 1-én megnyílik. Minden igényt kielégítő 36 szoba folyóvízzel és fürdőszobákkal. A tabi orth. rabbiság felügyelete alatt.

Egyedüli orth. kóser Tobovits-penzió Tátralomnicon

Elő- és utószezonban mérsékelt árak. Kítűnő konyha. Szolid árak. Összes ünnepeken minjon. Lakodalmak elő-utószezonban legszebb kivitelben. Tobovits-penzio, Tatranska Lomnica.

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostyaárak. Diabetikusok részére „levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétezersájt, és süteménygyára, Budapest, VII., Dob-utca 22. Telefon: 1-428-65

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készít hullámosított hajból; javítást, ondulást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ

parókakészítő és női fodrász, Budapest, Király-u. 53.

Bepillantás a sovüajjszi machzorba

A Midrásnak és a talmudi agának kedvenc elmélkedési kiindulási pontja az a körülmény, hogy a Tóra az alef-bész második betűjével a ך-szel (B'résisz) kezdődik, ellenben a kinyilatkoztatás az első betűvel ך-fel. Ezért mondja a B'résisz Rabo (I. fej.):

— Huszonhat nemzedéken át panaszkodott az ך: „En vagyok a betűk elseje, miért nem velem kezdődik a Tóra?”

Az Ur megvigasztalta: — Az egész világteremtés csak a Tóra kedvéért történt, majd ha ezt kinyilatkoztatom, akkor majd te jössz sorra!

De valóban miért kezdődik a Tóra a második betűvel? — kérdi a Midras. És feleli, hogy jelezze: a természet világán kívül van egy másik világ. És miért kezdődik a Tíz ige ך-fel? Erre azt feleli a Jalküt (Jiszraj):

A Vörös tengerrel megnyilatkoztam Nektek, mondá az Ur, mint hatalmas hős, a Szinaj hegyénél megjelenek mint tudós mester, Doniélnél meg fogok jeleni, mint bölcs aggastyán, — már most nehogy azt higgyétek, hogy a különféle megnyilatkozások különféle istenségeket jelentenek, ezért kezdődik a kinyilatkoztatás az egyetlenséget jelző ך betűvel.

Miért nem kezdődik a kinyilatkoztatás a rövidebb „Ani”-val, a hosszabb „Onajchi” helyett, hiszen „ani” is azt jelenti: „En”? Erre a felelet: Az „Onajchi” szó a hagyomány szerint az egyiptomi (mészari) nyelvből van véve, I'ten ugyanis az Egyiptomból kivezetett népnek ismert nyelvén akarta megkezdeni a kinyilatkoztatást. Folytatta azután héberül és a frigitáblákat ósrégi héber betűkkel (asíríz), amelyeket csak Ezró idejéig használtak, írta le. — Eddig a Midras.

Mindezek után megértjük Rabbi Előzor Hakalir tömör pijüttjét az ünnepünk első napjára:

או בכתב אשורית ובלשון עברית ובדבור מצרית הנחלת לבת עברית, להאי הקדמת בני ביצורת בראשית כי הוכן מאז למחן קני רמשיח

Akkoriban a régi betűkkel héber nyelven, miczri megszóltással adtad a Tórát a héber népnek, ך megelőzte a teremtésben az ך-et, mert ez volt szánva a kinyilatkoztatásra.

BECKERT HUGÓ parókakészítő specialista

A legújabb modellek állandóan raktáron. Budapest, Dob ucca 27 (Skrek-ház) Mérsékelt árak!

a világ létesült a második betűvel, mert másik világ is van; a kinyilatkoztatás az elsővel, mert Ő az egyetlen és más nincs.

Talmudi korban a tiszta Egyi'tenhitet, különösen a dualizmussal, azaz a kettős istenséggel szemben (s'té r'süajjsz) kellett szembe állítani, mert ez vallási felfogás volt a perzsáknál, akik a babilóni fogság óta uralkodtak a zsidókon, egész a Talmud lezárása korszakáig. Ezért hangsúlyozza Jesájó próféta (45. 7.) Cyrussal szemben, aki két istenben hitt, a „világosság” és a „sötétség” istenében, hogy csak egy I'ten van: „*jajcezer ajr üvajrre chajsech* — Ő teremti a világosságot és egyszersmind alkotja a sötétséget”. Hogy ez beidegződjék a lelkekbe, azért beiktatták mind a sachrisz-, mind a maariv-imába. Így fogjuk azután megérteni az első esti maarovisz következő részletét:

„אנכי נלה והאיר לעמי חלה . . . „Onajchi” feltárta és megvilágította népe előtt, hogy Ő a jóságos, aki eltávolítja a napot és hozza az éjjelt.

Ennek az imakölteménynek a szerzője R. Jajszeif, akinek neve egyébiránt kiténik ezen négy sor kezdőbetűiből (j'süajjsz . . . , v'itrom . . . , szajchachim . p'eáru . . .) s mely sorok a mai viszonyok mellett különösen a szívünkblől beszélnek:

ישועות רבות הראם מודה ונואל . . .

Ujdonság! SEVILLA BOROTVALÓPOR

Tökéletes készítmény! Feltűnő olcsó árban! BARBIEN VEGYIPAR, Budapest, VI., Király-u. 30. Telefon: 119-564.

Eredeti angol szövet-különlegességek Kazár Nándor

posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u 14. — Szombaton zárva.

ÜDÜLŐ UJHUTA gyógyhelyen

700 MÉTER LILLAFÜRED FELETT, Magyarország egyetlen klimatikus gyógyhelye. Basedov, vérszegény és szívbetegek számára. Megnyílik május 15-én. Összkomforttal ellátott 9 szobás Joli orth. kóser pensió. Felvilágosítást ad, kívánatra prospektust küld: Printz Lajos, Miskolc, Kazinczy-utca 6.

Dr. Frenkel Bernát vallásánár Zsidó nevelőintézete

XIV. Szabó József-u. 14. Telefon: 1:354-71. INTERNÁTUS a városligeti villanegyedben, kertes villában, minden iskolatípus közelében, fiúknak és leányoknak. LEÁNYTOVÁBBKÉPZŐ. 14 évesnél idősebbeknek közművelődési és gyakorlati irányú tanfolyamok. GYERMEK- ÉS DIÁKÜDÜLŐ A SVÁBHEGYEN klimatikus gyógyhatású

Utínapló egy szentföldi kirándulásról

— Közli: Klein Béla, Kiszvárd —
II.

Másnap korán kelve, kipihenve és elfeledve az előző nap izgalmas eseményeit, ismét útra keltünk. A város déli oldalán csinosan elterülő *Talpioth* farmot néztük meg. Közvetlen mellette van a skót ezred nagy kaszárnyája. Innen észak felé haladva a dombon épült Palesztina főkormányzójának palotája. A kormányzói palota dombjáról csodálatos kilátás kínálkozik Jeruzsálem városára.

Talpiothtól mintegy 6 kilométerre találjuk *Ráchel* ósanyánk sírboltját. A kicsi, de részünkben igen értékes, szent épület két tereméből áll. Az egyikben van a síremlék, amelynek magassága és szélessége 3—3 méter. A falakat függönyök és drapériák díszítik és köröskörül pihe-nésre szánt padok vannak az áhitatos imák elvégzésére. Az örökmécses állandóan ég. Az épületet állítólag *Mehemed* pasha emelte és *Montefiore* Mózes előcsarnokkal kibővítette.

Ósanyánk sírjától 20 pernyi autótól után *Bész-lechem* város határát érjük el, jobbra van a Hebron felé vezető országút. Hebron: Palesztina egyik legrégebbi városa, legnevezetesebb és legértékesebb része a városnak a *Machpela* barlang; Ósanyánk nyugóhelye. Sajnos csak hét lépcsőnyit mehettünk. Az ötödik lépcsőnél balra a falban kis nyílás van, amely állítólag levezet a sírokig, itt dobják be a zárandokok a *kvitliket*. A *Machpela* barlang közelében van az u. n. „*Ábrahám* temploma”. A régi város romjai között van *Dávid* király atyjának *Jisájn*ak, valamint *Rüsznek* a sírja.

Sabosz Jeruzsálemben

Erev-sabosz lévén, igyekszünk mielőbb visszatérni Jeruzsálembé. Az egész Szentföldön egyébként is korábban és nagyobb előkészülettel várják a szombat bejövételét. Már 4 órakor *sajfort* fujnak és intő szavára minden zsidó üzlet bezár. Pazar látványosság, a már 13. életévüket betöltött chászid gyermekek és a felnőttek gyönyörű kaftános és strajmlis felvonulása. Péntek este, unokafivérem a hajduszoboszlói *Löwy Juda* tanácsára hallgatva, a „gyermekek templomába” mentünk. Szent meghatódottsággal hallgattuk a gyermek „bál-t-fillókat”, amint

gyönyörű, szívbemarkoló énekek kíséretét a péntek esti zsolozsmákat.

Sabosz, kettős érzelmek: szent nap a szent városban. E napra nagyon sok volt a programmunkon. Így korán keltünk, hogy első minjonnal sachriszt imádkozhassunk, hogy aztán annál nagyobb áhitattal a Nyugati Falnál a műszaf-imán részt vehessünk.

Az óváros meglepetése. Amíg az újvárosban alig láttunk arabot, addig hogy elértük az ó-város határát, már is tömegével találkozunk *Jismoel* fiaival. Az üzletek az általuk inecenált nagy sztrájk miatt mindenütt zárva vannak. Így aztán még nagyobb tömegben hemzsegek az amuigy is elég szűk sikátorokban. Először a „*Dávid-citadellát*” (*Migdal Dovid*) értük el. A régi várat most egy csomó angol katona őrzi. Fölmegyünk a vár legmagasabb pontjára, alattunk terül el Jeruzsálem, dicsőséges szépségében. A jaffai kapun haladunk keresztül. Süttött a nap, égi békeség ragyogott a Szentváros fölött. Több szűk sikátoron át vezet az út a Nyugati Falhoz. Az eddig biztos lépteink mintha ingadozókká váltak volna ... Egész valónkon átérez-tük a helynek szent jelentőségét ... Még két kis uccán rengeteg lépcsőn keresztül menve, érjük el a „*KajszelMaarovit*”. Mindannyian a Falhoz lépünk és azt áhitatos szenvedéllyel megcsókolva, pár perccel később, megilletődve mozdulatlanul állunk ... Csakhamar a szükséges minjon együtt van és buzgón imádkozunk egykori dicsőségünk helyén. Kérjük I'tennünket: *adjon bőséges áldást és békeséges életet az egész emberiségnek*. A 28 méter hosszú és 17 méter magas fal egyik részén angol, míg az Omár-mecset bejárata felől arab rendőr őrökdi. Az Omár-mecset a *bész-hamikdos* helyén épült, ahová zsidónak belépnie vallástörvényileg a *legszigorúbban* tilos. (L. *Mogén Avrohom* 561. §. 2.)

Az ó-városban igen sok a látnivaló. Tovább menve három szent, történelmi multtal bíró templomhoz érkezünk: *Élijóhü próféta*, *Rabbi Akivo* és *R. Jajchónan ben Zakkáj* templomaihoz. A próféta temploma teljesen pincszerűen van már kiképezve, míg a másik kettő szép, nagy, tágas templom. Az utóbbi kettőnél az *almemor* sajátságosan, oszloposan, menyezetiig érő díszítéssel van ellátva.

A s'chemi kapun át jutunk el az Olajfák hegyére és a Kidron völgyébe. Három bibliai korból ránk maradt emléket keresünk fel. Az első *Dávid* király fiának *Avsolajmnak* emlékoszlópa, a második egy sziklába vajt barlang, *Úzjóhü* király menedékhelye volt. A harmadik *Z'charjo* próféta piramis-szerű síremléke. A *Mória*-hegy csúcsáról Palesztina nagy részét lehet látni. Egyébként itt 400 év óta sírkert van, ahol sok nagy híres embernek hamva nyugszik. (Többek között az *Ajr Hachájim* szerzőjé.) A hegy közepén több barlangtalálunk a királyok és a próféták sírjaival.

Átszemlélve a bibliai hangulattól, amelyet a szenthelyek felkeresése idézett föl lelkünkben, tértünk vissza az újvárosba.

Délután a „*Rechaviat*”-negyedre kerestük fel, ahol a középosztály modern világi és a nagy bérpaloták e városrésznél meglehetősen európai színt kölcsönöznek. Hogy a szegényebb osztály negyedét is megismerjük, még délután ellátogatunk a *Jemeniták* és a *Bucharák* negyedébe. A *Jemeniták* templomában, ahová kizárólag cipő nélkül léphetünk be: törökös, értékes szőnyegekben ülve éppen a harmadik Pereket tanulják. Spanyolos kiejtésüket mi természetesen nem értjük. A mincha imát sikerült a *Bucharák* templomában elvégezni. Mehatódottan figyeltük a *Bucharák* legfőbb *Chachamjának* talpig fehérbe öltözött patriarkális alakját.

A tel-avivi Vásáron

Vasárnap elhagytuk Jeruzsálemet és átutaztunk Tel-Avivba. Az első impresszió: mintha egészen más állam területén levő városba érkezünk volna. Csupa európai arc, egyetlen arab sem tűnik szemünkbe. A vonattal megérkezve kocsiba ülünk és máris a pazar, forgalmas világvárosban vagyunk. Óriási forgalom. Az Allenby-út forgalma vetekszik igen sok nagyváros forgalmával. Autóbuszok, taxik, szebbnél-szebb magánautók robognak egymásután. Gyönyörű nagyvárosi üzletek, a kirakatokban a világ minden áruját meglehet találni. *Keleti vásár* van. Az uccák fellobogózza, ünnepi díszítve várják a világ minden részéből érkező látogatókat.

A tel-avivi vásár külön élmény volt részünkre. Amit ezen a kiállításon láttunk, felülmúl minden elképzelhető. Kelet minden állama felvonult itt. Perzsia, Szudán, Törökország, Egyiptom és Irak stb. államainak pavillonjait bámulattal szemlélte a sokszernyi járó-kelő tel-avivi és idegen egyaránt.

Másnap sorra vettük a vidék nevezetesebb helyeit, *Rison Leción*: Paleszti-

Magas Tátra! Orth. kóser Schreiber-pensió!

Ó-Tátrafüreden (Telefon 43)

és Tatranska Lesná-n Villa Erika, p.p. Tat. Lomnica, Tel. 28.

Elsőrangú házak. Mindkét villa legmodernebb komforttal. Elismerter elsőrangú ellátás. Elő- utószezonban 10% kedvezmény. Bővebb felvilágosítás:

MÓR SCHRIBER, STARY SMOKOVEC (Ó-Tátrafüred.)

Sivatagi forgószélben

Zarándokútunk két utolsó napján még sok impressziót szereztünk. Meleglátogatunk a Haifától nem messze lévő *Kirjáth Bialik*, *Mockim* és *Chájim* újonnan kiépült helyeket. Még megnéztük a szép és modern *Bat-galim*, ahol érdekes élményben volt részünk: a *Chamszim*-forgószélben, melyről eddig csak hallottunk, de most át is éltük. Ez t.i. a legenda szerint minden ötvenedik napon kerekedik fel. Ez a sivatagi forgószél valósággal megmérgezi a levegőt és bizony eszébe jutatta az embernek, hogy a trópusok közvetlen közelében van.

Haifában

Öt napi tel-avivi tartózkodásunk után pénteken Haifába utaztunk. Felmentünk a *Karmel* hegyére, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik Haifa pazar panorámájára. Másnap, szombaton különböző helyek megnéztése után megnéztük a *Karmel* hegyén lévő két csodálatos szépségű perzsa kertet. Délután megkapó *sólajs sz'údajss-on* vettünk részt, ahol szebbnél-szebb keleti héber melódiákban gyönyörködhattunk.

Tiberiás ...

Május 10. Immár a harmadik hete, hogy a Szentföldön vagyunk. Az időjárás igen kedvező. A hirhedt kánikulából ez-ideig mitsem éreztünk. *Lag-Boajmer* napja lévén, útnak indulunk kényelmes autóbusszon *Tiberiás*, *Szaffed* és *Meron* felé. Csakhamar az Émeken keresztül robog autóbusszunk. *Afula*, *Tél-Joszef* és *Éjn Charod* ültetvényes telepek volt a további utunk. A meleg, amely az imént még tűrhető volt, egyre elviselhetetlenebbé fokozódott. Egy tábla jelzésre figyelmeztetnek: „*Tengerszínmagasság*”, ettől kezdve állandóan lefelé mentünk, a tenger szintje alá: a trópusi vidékre. Nemsokára megérkeztünk *Tiberiás*ba, idillikusan fekszik a *Tiberiás-tó* partján. Pompás kertjei híresek, itt a gyümölcs hetekkel előbb ér meg, mint az ország többi részén. Itt vannak a híres gyógyító-erejű hőforrások, a *Chamé-T'varjót*. A városban van a *Rambam*, a *S'loh*, *Rabbon Jajohonon ben Zakkáj*, továbbá *Rabbi Akiba* több tanítványának a sírja. A városon kívül van *Rabbi Akiba* elhagyatott sírdombja. A *Chamé-T'varjótól* nem messze, fent a dombon van *R. Méir Baal Hanész* sírja, mely fölött szép templom emelkedik.

Czfasz, Meron

Magas hegyen fekszik *Szaffed* (*Czfasz*) városa. itt nyugszik a *Sülehon Órich* megdicsőült szerzője. Egész közel van *Meron*, szintén dombon épült, ahol a *Rabbi Sim-ajn ben Jajohó* szép gondozott sírját találjuk. Vissza utaztunkban még megnéztük a *Nesher* cementgyárat, a *Roitschild-malmot* és a *Semen*-szappangyárat.

így elháruljon a további járvány veszélye.

A menyasszony, vőlegény, a nőegylet, valamint a hitközség vezetőségének tagjai autón mentek ki a feltűnés elkerülése végett. A chüpöt körülállók látottak az a komoly meghatottság, melyet a temető komor csendje kölcsönözött, s amikor felhangzott a vőlegény édesapjának sírás-bafulladó hangja, előkerültek a zsebken-dők és mindenki zokogott. . .

Ekkor az egyik nem-zsidó iparomester odakérette magához az egyik hitközségi vezetőt és átnyújtott neki tíz pengőt, hogy juttassa azt a fiatalpárnak. Ugyan-csak néhány nappal azelőtt az egyik — szintén nem-zsidó — állami tisztviselő neje evészközöket vásárolt a fiatalpár számára s mint mondotta azért, mert a férje beteg és reméli, hogy ennek fejében meg fog gyógyulni.

A chüpó vezetével szétoszlott a tömeg és csak a közvetlen rokonok maradtak még ott, hogy osztozkodjanak a családi örömben . . .

A sírok melletti fák ágait bágyadtan lengette az átsuhanó szél. Integeket titokzatosan, talán azoknak a lelkeknek, amelyek összegyűltek ez alkalommal, hogy végigmézzék egy szegénylány életének legszebb, legboldogabb pillanatát, amikor készülő elfoglalni hivatását abban a zürzavaros vásárban, ahol nincs csend, nincs nyugodtság, csak munka, robot és mindenkefelett: emberi kötelezettség.

Képzletünkben ott láttuk azokat a lelkeket is, amelyek nemrégiben még emberi testben éltek, szülő meleg szeretetétől, hitves odaadó ragaszkodásától, gyermek édes mosolyától övezte, de akiket elragadott a kérlelhetetlen halál, a járvány pusztító ökle.

... Igen ... Ugy éreztük, hogy ezek is ott voltak és az örömapával együtt zokogtak. De ők másért zokogtak. Zokogtak, mert az a tömeg, mely őket kísérte, más volt. Az a tömeg, mely őket kísérte, bánatos volt, mint az özvegy. Borús volt, mint a téli nap. És öröm helyett — gyászolt ... Zokogtak, mert az a tömeg, mely őket kísérte, nem várta őket vissza, hanem azzal a pár lapát földdel betemette az emlékezés utolsó foszlányát is.

S mi, kik végigéltük a járvány borzal-mait, most úgy éreztük kivétel nélkül, hogy ezzel az aktuális leomlott lelkünk-ről az a szörnyű lidércnyomás, mely szakadatlanul ránk nehezedett, hosszú nap-palokon és még hosszabb éjjeleken keresztül ...

Baummann Hermann.

LUHASCHOWITZ

gyógyfürdő szigorúan orth. kóser SINGER VENDEGLŐ.

Elsőrendű konyha, szolid kiszolgálás, mérsékelt árak.

HIREK NAPTÁR

Sabosz Bamidbor, Erev-sovüajsz.
VI. Perek

Vasárnap: א' דשנורא
Hétfő: ב' דשנורא

— Sovüajsz 2. napján *Rüsz és Mazkir* —
Gyertyagyújtás (Bpest) : 7.00
kim., י"ט, י"ט, bekösz. „ : 8.00
יום טוב kimenetele „ : 8.03
Sabosz Nőszaj, Szívon 12, I. Perek.
Gyertyagyújtás 7.10 שנה שנה kimen. 8.10

סוף זמן קריאת (Bpest) : 6'55

Sovüajsz ünnepe alkalmával, összes
olvasóinknak és barátainknak végig ün-
nepet יום טוב-t kívánunk.

— *Lapunk legközelebbi száma* א"ה
május 26-án, szerdán jelenik meg.

— Sabosz Bamidbor: jesiva-nap! Bu-
dapestben, valamint az egész országban —
ugyszintén Szlovákiában is — a Tóra-
adás ünnepének előnapja a Tóra mí-
velőinek szól. Mindenütt az összes alijók
felajánlásai kizárólag a Tomché Jesi-
voszt illetik meg. Snöderozson minkenki
anyagi erején felül, hiszen a Tórának a
jövendő generációba való átmentéséről
van szó!

— A szombattartók vasárnapi munka-
szüneti könnyítését Angliában. London-
ból jelentik: A napokban jelent meg az
angol kereskedelmi törvények végleg-
es tervezete, amely felöleli a vasárnapi
munkaszünetre vonatkozó intézkedése-
ket is. Ezek szerint azok a boltok, ame-
lyek a helyhatóság és a hitközségek
bizonylati szerint zárva tartanak szom-
baton, vasárnap délután két óráig nyit-
va lehetnek. Ugyanazt a kedvezményt
élvezik a kóser mézárások is abban
az esetben, ha a rabbinátus igazolja,
hogy kifogástalan rituális hust árúsítá-
nak. Szigorúan öröködnék azon, hogy ne
forduljanak elő visszaélések a kedvez-
ménnyel, melynek dacára számosan
megszegik a szombatot.

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálások, alakítások
Olcsó árak
ALTSCHULER
BUDAPEST, VII. CSANYI UCCA 12
(Király ucca sarok)
Telefon: 1-310-79

— Az aradi orthodoxia fejlődése.
Aradról jelentik: A régi, Chorin-féle re-
form idők reakciójukat az utóbbi 25-30 év
óta egy valódi, intranzigens orth. hitköz-
ség fejlődött ki Aradon, melynek szép,
nagy új zsinagóga és beszhamidrosa
épült fel nemrégiben, ahol naponként
kora reggeltől a késő délelőtti órákig
egymásután van minjon és a beszhamid-
rosban egész nap folyik a Tóratanulás.
Kitűnően funkcionáló Talmudtóra is van
és a napokban folyt le az új mikvó alap-
követétele ünnepélyes külsőségek között.
Érdekes, hogy még iskolás gyerekek is
odaadták zsebpenzüket, hogy egy-egy
tétlával hozzájáruljanak a szent célhoz.
A hitközség vallási téren való fejlődé-
sében nagy érdeme van Schreiber
Joáchim főrabbinak.

— A III. Knészió G'dajló orth. világ-
kongresszus, melynek Marienbadba való
egybehívásáról már többször jelentet-
tünk: aug. 18-tól 23-ig fog megtartatni.
— A kassai orth. hitközség elnökül
heves választási küzdelem után Goldner
Jeremiás lett megválasztva. Az új elnök-
nek, aki évekkor elelőtt is betöltötte ezt
a tisztelet, nagy érdemei vannak a hitk.
intézmények fejlesztésében.

x Tavaszi felöltők, öltönyök, ké-
szén és méret után, legolcsóbb ár-
ban, saattéz-mentesen: **Deutsch**
Mór és Fiainál, Károly-körút 28.

— A Komarner Rebbe z. c. I. elhunyt
áról peszachi számunkban beszámoltunk
Most arról értesítünk bennünket, mily
rajongással és ragaszkodással veszik kö-
rül a hívők a megdicsőült R. Sólem Szaf-
rin fiatal, de tehetséges és utódlásra tel-
jesen méltó, nagytudású fiát: R. Bó-
rechlt, az új komarnoi Rebbet. Ugyanis
a köv. jelentik nekünk: „Az egyik utó-
bi szombaton a galiciai Sambor városá-
ban ezrivel gyülekeztek a komarnoi chó-
szid-hívők — köztük számos magyaror-
szági is — annak hírére, hogy a Rebbe
R. Bórechlt ott lesz. Szomjuhozva lesték
ajkáról a Tóraigéket és mindenki szent
meggyőződéssel állapította meg: R. Só-
len nem hunyt el, tradíciói, fenkölt szel-
lemi kvalitásai tovább élnek fiában. Va-

lóságos lelkiélménye volt ez a Sambor-
ban eltöltött sabosz, az összes résztve-
vők körében.”

— A nagyidai Jahrzeit. Szerdán, Szi-
von 9.-én lesz a megdicsőült R. Jiczchok
Eizik Billitzer z. c. I.-nak, a „B'ér Jicz-
chok” szerzőjének 50-ik Jahrzeitja, mely
alkalomból előreláthatólag nagy összejö-
vetel lesz a Kassa melletti Nagyidán.

— Haláleset. Pakról jelentik: Hétfőn
elhunyt Klein Gézáné, hitközségünk kán-
torának nemes hitvese 61 éves korában.
Nagy részvétellel temették.

— A pesti orth. leányegyletben leg-
utóbb Strausmann Sámuelné tartott ni-
vós előadást. F. hó 15-én szombat d. u.
¼4-kor Neuländer N. és Fesztinger
Ilonka fognak előadni.

— Stern Samuné elhunyt. Kétévi be-
tegeskedés után elhunyt Stern Samuné,
a Pesti Izraelita Hitközség elnökének a
felesége. Több mint negyven évig élt za-
vartalan boldog házasságot és férjének
mindig hűséges munkatársa volt közhasz-
nú tevékenységében. A megboldogult te-
vékenyen vett részt az izr. nőegyletek
és jótékony intézmények működésében s
nagy szerepet vitt a társadalmi életben
is. Halála osztatlan részvételt keltett
tisztelői és hívei körében. Temetésén az
orthodoxia prominens vezetői is részt-
vettek.

— „Keren Hasmitto” javára vettünk
Blechner Jenőtől, Rákospalota, 10 P-t.

— A pápai „Khillasz Jaakaj” nagy-
gyűlése Bpsten. Grünwald Jakab pápai
A. J. főrabbi volt (bánffyhungyadi, sop-
ronkeresztúri és pápai) tanítványainak
egyesülete vasárnap országos értekezle-
tet tartott a fővárosban. Mindenfelől
szép számmal érkeztek a tanítványok,
hogy az egyesület szent munkájából ki-
vegélyék részüket; s különösen nagy von-
zóerővel hatott a konferencián való
részvételre az a hír, hogy a mester
Grünwald főrabbi is jelen lesz. Weher
Élías ügyv. elnök köszöntötte az egybe-
gyűlteket. Jelenleg, ugymond, közel 200
növendék a pápai jesiva létszáma: a
legnagyobb az országban és a növendé-
kek mintaszertül tanulnak. Majd lelke-
sítő szöveget intézett a volt tanítványok-
hoz, — akik közül az ország bal-batim-
jainak számos kitűnősége volt jelen —
hogy szervezzék meg mindenütt a helyi-
csoportokat, amiáltal a jesiva-menza
anyagi alapja megszilárdíttassék. Ez-
után számos felszólalás, köztük R. Hercz-
ke Wieder rabbi (Nyíregyháza) beszéde
hangzott el, miközben harsány jechi üd-
vözlések mellett az ülésterembe érkezett
Grünwald főrabbi, számos tanítvány ki-
sérétében. Fulmináns drósó keretében
köszönte meg tanítványai ragaszkodását
és a jesiva iránti lelkesedésüket. — A
lélekemelő összejövetel végén határozatba
ment, hogy a III. aszifó g'dajló-t Elül
havában Pápán fogják megtartani.

— Az abaujszántól Semen-Rajkéach-
ünnepegről külön cikkben számolt be
tudósítónk. Pótlólag jelentik: Megjelen-
tek többek között még a szerencsi, tar-
cáli, csengeri, tolcsvai, bodrogkeresz-
turi, pétervársári, szikszói, várapalotai,
ádándi főrabbi. Külföldi hitközségek
közül képviselve voltak: Kassa, Nagy-
várad, Ungvár, Berezna, Berlin, Leip-
zig. Határozatba ment, hogy 10 év mul-
va ismét rendeznek hasonló ünnepeket.
A nagyszabású bankettet rendezték: Ro-
senberg Antalné, Eisler Béláné, Blau
Jenőné, Weisz Gyuláné, Öhlbaum Jó-
zsefné, Weiszmann Lajosné.

— R. Zalmen Lichtenfeld z. c. I. A
pozsonyi jesiva tanítványai, akik a leg-
utóbbi felszabadban oltották szomjukat a
hirneves rabbiiskola ottlététől Tóraforrásá-
nál, megilletődve fogják tudomásul ven-
ni, hogy ez a nagy talmidchóchom, a po-
zsonyi lamdonok egyik legjelesebbike el-
hunyt. Hosszú életet, 95 esztendő jutta-
zott számára a Gondviselés.

x Feihívjuk igen tisztelt hölgyolva-
sóink figyelmét Spitz Herman cég se-
lyem- és szövet áruházára (Erzsébet krt.
34), hol a nyári szezon újdonságai már
a legnagyobb választékban megérkez-
tek. A legszebb selyem- és mosó anyagok
a cég kirakataiban feltűnnek olcsó
áraiikkal.

— Sirközeletés. Mult hét vasárnap
avatták fel Vácot a megdicsőült R. Dó-
vid Hers Katzburg z. c. I. síremlékét az
egész hitközség jelenlétében. Emlékbeszé-
det tartottak: Meisels Hers rabbi, Un-
gár Jónás, a „Tórasz Cheszed” egylet
nevében, Friedmann Ábrahám, Braun
Izrael pesti rabbi, Braun Jakab hitok-
tató a Talmudtóra nevében. Ungár Jó-
nás „k'él mólé rachmin”-imájával ért
véget a kegyeletes ünnepség.

— A szarvasi saschevra vasárnap
tartotta évi sas-szijümjét. Meisels Hen-
rik főrabbi kitűnően felépített hadronja
után Schlesinger Sámuel hitk. elnök
mondott divre tajrórt, melynek keretében
a tagok köszönetét fejezte ki a főrabbi-
nak a hitélet fejlesztése terén való ered-
ményes működéséért. Tóraigéket mon-
dta még: Rosenberg Ignác, Gottlieb Be-
nő, Schwartz Jakab, Klein Henrik, Blon-
der Benjámín.

— A tokaji sas-chevra Ijor 21-én
rendezte szokásos évi sas-szijümjét, a
bold. eml. Strasser Akiba főrabbi z.c.I.
Jahrzeitja alkalmából. A szüdsz mic-
vó-n szép Tóra-igéket mondtak: Jung-
reisz Nándor tokaji, Strasser Sámuel
tiszfűredi, Schück Bernát temesvár-jó-
zsefvárosi főrabbi, Strasser Nathan
(Hajdudorog), Jungreisz Jenő rabbi-
lőlt (Gyöngyös). Ebből az alkalomból
újra választották az egyesület vezetősé-
gét: Rosenberg Zoltán gondnok, Fried-
mann Péter, Engel Farkas, Krausz Her-
mann, Rosenberg Gyula bizottsági tagok.

— A Pesti Chevra Kadisa szerdán
tartotta közgyűlését.

— A nyiregyházi orth. hitközség
tisztújítása (elkésve beküldve): Németi
Sándor elnök, Rosenwasser Adolf ale-
nök, Blau Mór pénztárnok, Freund Zsig-
mond ellenőr, Friedmann Jakab, Reiner
Béni gondnokok, Farkas Antal, Heller
Lázár, Reich Hermann tanácsosok. Vá-
lasztmány: Eisenberg Izidor, Fried-
mann Henrik, Hönig Jenő, Jakobovits
Jenő, Kohn Zsigmond, Leimsieder Jakab,
Popper Jenő, Rosenwasser Kálmán, Ro-
senberg Ede, Schreiber Sámuel, Schat-
ten Jónás, Windt Mór stb.

— A pozsonyi jesiva charifusz-egye-
sülete a következő gabóimt választotta:
Schächter J. M. (Ózd), Markovits M. Z.
(Huszt), Weisz Z. (Nyitra). Magidusz-
gabek lettek: Gottesmann M. (Nagylé-
ta), Duschinszky J. (Rákospalota), Be-
nedikt B. Z. (Wien).

SZÉLHAMOS hamisított iratokkal gyű-
jést eszközöl „templomunk renoválásá-
ra”. A közönség felkérteik nevezett
ártalmatlanná tenni, egyben felkéri-
tik minden hitközség, ahol e célre ada-
koztak, ezt velünk közölni. Glückmann
Sándor hitk. elnök, Tiszadada.

Nyilvános jogu izr. polgári iskolával
kapcsolatos orthodox internátusba Vác

megkezdődtek az előjegyzések a köv.tanévre. Internátusi díj évi 700 pengő.
Prospektust küld: Hersch Alapítványi Internátus, Vác.

Orth. kóser sajt, vaj, idei juhturó
Özv. PAPPER DEZSŐ-né
Bpest, VII., Dob-u. 19. Tel.: 1-345-30.
Nagyban Kicsinyben

NEUVIRTH TESTVÉREK ÓRÁS ÉS
ÉKSZERÉSZEK
Budapest, Király utca 28. Telefon 12-01-46
Brillians, ékszer, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek,
tóráfelszerelések nagy választékban. — Olcsó árak. — Alkalmi vétel. —
Saját műhely. — Brillians, arany és ezüst beváltás.
Szombat- és ünnepnap zárva.

Pollák Sarolta
kozmetikus
Andrássy ut 32
az ország legismertebb és legmodernebb
kozmetikai intézete. Szépségápolás, villa-
mos szörtelenítés, szemölcsirtás, kvarc „Mi-
racle” hajeltávolítósz. Tanítványképzés.

Orthodox Izraelita Leányinternátus, Vác

elemi, polgári és kereskedelmi tanulók részére. Egyedüli az országban. Modern épületben a legké-
nyesebb igényeket kielégítő higiénikus berendezéssel. Bőséges ellátás. Családi és vallásnevelés
nevelés. Egészségügyi és tanulmányi gondos ellenőrzés. Komoly felügyelet. Német társalgás.
Modern nyelvek és zenatanulási lehetőség. Felvételi előjegyzéseket a jövő tanévre — tekintettel
a férőhelyek korlátozott számára — ajánlatos minél előbb, de legkésőbb május 15-ig eszközölni.
Szünetidőben nyaralásra gyermekeket (fiukat, leányokat) elfogadunk.
Prospektust küld: **Hirschfeld Leányinternátus, Vác**

Humoros dolgok...

Egy erdélyi zsidó lap hihetetlenül furcsa dolgokat mond a bukaresti zsidók vallási életéről, amelyek részben elszomorítóak, részben tréfára hangolóak. A sok groteszkus közlő felemlítjük a következőket:

„Egyik bukaresti nagy cég tulajdonosának volt egy versenylova, ha helyesek az információk, Copilá néven beszéltek róla. Egy szép napon Copilá, a drága kanca megbetegedett. A versenyistálló tulajdonosa kétségbe van esve. Próbálkozni állatorvosok, istállómentesek, de eredménytelenül. A gazdag ember erre gondolt egyet, elment a templomba, a Tóra elé citáltatja magát és diktálja a kántornak, hogy recitáljon el egy nagybeteg felépülése érdekében szóló „mi sebé-rach“-ot. S a kántor mélabús tenorban éneklő, s hangjában remeg a részvét, hogy hát az, aki megdölgött az ásatyákat meg az ősanýákat, az áldja meg és küldjön a magasságos egekbe gyógyulást, testi és lelki felépülést, Copilának, mivelhogy az ő érdekében a nemeslelkű gazdája 5 ezer lejt adományozott a templom javára ... Ugy látszik azonban, hogy a kántor imája elkallódott, valamelyik kis bohókás angyal a tréfa kedvéért nem juttatta azt el az illetékes fórumhoz, s Copilá pár nap múlva hosszú és kínos szenvedések után — elhullott. A következő szombatn a gazdag ember újra a Tóra elé állott és utasítására elénekelte a kántor a „Kél mólé ráchmim“-ot. Hogy hát az a Mindenható, aki a magasságokban honol, juttassa teljes megnyugváshoz a Sechina védőszárnnyai alatt Copilá lelkét, mivelhogy — a versenyistálló tulajdonos újabb 5 ezret szotyogtatott ...”

Nos, ez az eset emlékeztet a békebeli idők egyik különös esetére. Békeidőben Magyarországon volt egy középiskola, ahol jó pénzért érettségi lehetett kapni minden különösebb tanulás nélkül. Az egyik végzett diák miután elfoglalta ősei földbirtokát, elhatározta, hogy hálásnak mutatkozik az iskola irányában, üzletet ajánl neki és egy szép napon felküldte egy inasát kedvenc lovával az iskola elé és kérte az iskola igazgatóságát, hogy adjanak egy érettségi bizonyítványt kelő honoráriumért, a lova részére. Az igazgató azt üzentte vissza:

— Sajnálom, de nem tehetek eleget a földbirtokos úr kérésének, mert azt ő maga is tudhatja, hogy az intézet kiállít bizonyítványokat szamaraknak, de nem lovaknak.

A mi esetünkben is érthető, ha a versenylova tulajdonosa után esetleg fognak mondani halotti szolozsmákat, de érthetetlen, hogy a tulajdonos nem tudja, hogy a ló nem számár ...

**Legolcsóbb,
legizletesebb**

**orth. כשר
házikoszt**

**Wesselényi utca 18.
(Kazinczy-utca sarok)**

**Weisz
Mendel
éttermében.**

Telefon: 1-442-75

Négyfogásos menü:

**leves, hus, főze-
lék, tészta P1.40**

**Halfélék
minden időben**

**VII. Wesselényi-u. 18
(Kazinczy-u. sarok)**

Cimre ügyeljen

Egy lengyelországi lapban olvassuk a következő kis történetet. A hitközségben öreg rabbi működik, akinek beszédét nem igen értékelik és ezért a hívek kiszállingóznak a drósjá alatt, a benmaradottak sem tartják kötelességüknek az előadás végeztével hangoztatni feléje a szokásos „sekajech“-ot. Történt azután, hogy vendégségbe jött a községbe egy egész fiatal Rebba, akinek sok híve van a környéken; az is mondott nagy drósját, amelyből senki egy szót nem értett, de az előadás után óriási sekajech-vihar zúgott át a templomon, sőt — a gratulációban előljárt az öreg rabbi. Amikor erre vonatkozólag megkérdezték, azt felelte:

— Ebben az esetben megismétlődött az ismert anekdota a rabbival és az általa kérésével: A jámboreletű rabbi általában oktatta híveit, kérte javuljanak meg, mind hádba való, nem hallgattak rá. Erre tépelődött magában: „Meg van írva, „Szavak, amelyek szívből erednek, szívbe hatolnak.” Ez bizonyára igaz. Hogy van tehát az, hogy szavaim nem hatolnak a szívekbe? Bizonyára én vagyok a hibás, nem beszélek szívből, legbensőbb érzésből”. — Történt azonban egyszer, hogy a fizetése devalváció következtében ugyszólván nullára apadt és ezért kénytelen volt nyilvánosan megkérni az előljárótságot, hogy szavazza meg neki a léte minimumot; őszinte és megrendítő módon elmondotta, hogy milyen nyomorban van ő és családjá. A kérését nem teljesítették. És akkor furcsa dolog történt. A nyomorgó rabbi egyáltalában nem szomorkodott, sőt bizonyos vidámsággal beszélt az eredménytelenségről. Mikor azután megkérdezték ennek a különös lelki hangulatának az okát, megmagyarázta:

— Rehabilitálva érzem magam, eddig azt hittem, hogy az említett elvnel fogva: a szívből jövő szavak szívhez szólnak, — tulajdonképpen ti megszívlelnétek az én szavaimat, de én talán nem veszem komolyan, amikor benneteket valóságosságra intelek. Most azonban, amikor megélhetésemért könyörgöm hozzátok és így egész biztos, hogy szívből beszéltem, de ti még sem hallgattok rá, be van bizonyítva, hogy ti vagytok a rosszak, ti vagytok a hibásak, ennek örülök.

Látjátok, — mondotta az öreg rabbi, — eddig azt hittem, hogy kimentek drósjóm elől a templomudvarba, nem mondtok nekem sekajechot, ez azért van, mert nem értitek beszédemet, én vagyok tehát a hibás; most azonban eljött egy idegen fiatal rabbi, akit még kevésbé lehet érteni és ti meghallgattátok, köszöntöttétek is, kiderült tehát: nem én vagyok a hibás, hanem ti vagytok a tiszteltlenek és figyelmetlenek — ezért mondtam oly szívélyesen sekajechot a vendégnek, rehabilitálva érzem magam! ...

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. 20

— Háia legyen a Gondviselőnek, szólt, hiszen ez egy mennyből jó mr számomra!

— Hogy-nogy, Joselin? kérdezte csodálkozva a választófejedeleim.

— Legkegyelmesebb uram, amikor meghallottuk, hogy milyen veszély fenyegett bennünket, mindjárt közvetlenül fordulhattam volna a mi felséges urunkhoz, a császárhoz. De ő már egyszer megmondta nekem, hogy ő fejedelmeknek uralkodója és a német uralkodók szépszerivel csak akkor engedelmeskednek az ő parancsának, ha ez nekik megfelel. Jóísten, a császárnak módjában áll, hogy akaratanak érvényt szerezzen, de én nem tételezhetem föl, hogy a császár miattunk fegyverrel akarná az ő akartát keresztül erőszakolni a német fejedelmeknél. Ha tehát legkegyelmesebb uram nincs ettelve ellenségeskedéssel velünk szemben, akkor ugyebár a császár tilalma elég ok arra, hogy adott szavát ne váltsa be?!

— Nagyon okos ember vagy te Joselin, a te testvéreid ügye nagyszerűen van a te kezébe letéve. Menj tehát a császárhoz. Ha Miksa nekem és szomszédaimnak megtiltja a tervezett intézkedés teljesítését, akkor engedelmeskedni fogok, de csak akkor, ha kimondottan eltiltja. Ertsd meg jól: eltiltja, nem pedig enyhe szóval le akar róla beszélni.

— Fogadja legalázatosabb köszönetemet. Még ma indulok a császári udvarhoz, csakhogy szeretném megtudni, hol van most Ófelsége.

— No, ezt megmondhatom neked. Ő és kísérete most Kaufbeuren városában van.

A választófejedelem intett a kezével, R. Joselmann huzódozva távozott. A fejedelem észrevette és megkérdezte:

— Van még valami kérelmed?

— Kegyelmes uram, ma meglátogattam ennek a városnak régi zsidó temetőjét ...

— Hát ilyen is van itten?

— Mainz hires község volt. Századok óta kiváló tudósok működtek itt, sokan vértanukká lettek. 69 évvel ezelőtt Nassau Adolf gróf kiütötte őket és most a temető a pusztulásnak sivar képét mutatja. Nagyon kérem kegyelmes uramat, engedjen be Mainzba lakni egynéhány zsidót, hogy a temetőt karbantarthassák és hogy azok, akik idejönnek üzletileg, találjanak az ittlakóknál hálóléphet.

— Erről még beszélünk, de először a császárnak meg kell tiltania nekem, az adott szavamnak teljesítését.

— I'ten áldja meg legkegyelmesebb uramat! Most pedig szeretnék valamit érdeklőben mondani. A megboldogult választófejedelem háziorvos, Lippmann, egyike a legkitünőbb orvosoknak, kötelességemnek tartom ezt föl- említeni, legkegyelmesebb uram ugyan egészséges, de hát...

— Nagyon szépen köszönöm kedvességedet, ha szűk- ségem lesz orvosra, akkor hozzá fogok fordulni, mert tudom, hogy te mindenkor jót akarsz.

R. Joselmann mélyen meghajolt és távozni akart. Akkor odaugrott Ulrich lovag, megragadta kezét és melegen megrázta:

— I'ten veled, nemes ember. I'ten oltalmazzon téged! Megérdemled! Sok szerencsét a császárnál!

R. Joselmann még aznap visszament Frankfurtba, hogy készüljön a császári udvarhoz. Frankfurtban feszült figyelemmel hallgatták az értesítéseit és a legjobb reményekkel teltek meg a szívek. Egy pillanatig sem kétkeltek abban, hogy R. Joselmann kérelmének a császár eleget fog tenni és meg fogja tiltani a rajnai fejedelmeknek a tervezett kiűzetést. Ő maga azonban nem fűzött különösen vérmes reményeket az események elébe. Ismerte

a császárt, tudta, hogy most semmi sem érdeklő őt, csak az, miképpen tudná a császárságot az ő unokájának biztosítani. Nem igen valószínű, hogy ezután hajlandó lesz egy tilalom kibocsátásával megkockáztatni a fejedelmek jóindulatát, amelyre oly szüksége van.

Igen kellemetlennek találta a téli utazást a szláv alpokba, ahol az utak nem biztonságosak. De az I'tenben való bizalma és népéhez való szeretete legyőzte az aggodalmakat.

R. Joselmann elindult tehát Frankfurtból. Az akkori időben aránylag legkegyelmesebb volt, ha az ember a lovas-posta kíséretében utazik, mert ezek a postások jól fel voltak fegyverkezve. Ilyen menet volt az, amely csütörtöki napokon elindult Frankfurtból és vasárnapon át Würzburgban pihent. Rabbi Joselmannnak sikerült búsás borralvaló fejében elintéznie, hogy ezúttal vasárnap helyett saboszkor tartottak pihenőt. Vasárnap Würzburgban volt. A következő hét végén Augsburgba és a rákövetkező kedden Kaufbeurenbe érkezett. Megtudta, hogy a császár ott tart udvart, de azt is megtudta, hogy senki sem járulhat elébe, mert beteg és megparancsolta, hogy senkit ne engedjenek be hozzá. Akárholy kísérletezett ajándékokkal, kérésekkel, nem sikerült semmit sem elérnie. Kereste az ő régi barátját, a vidám Rosen tanácsost, de megtudta, hogy elhunyt. A császár körül új arcok forgolódtak, akik már nem emlékeztek a zsidók parancsnokára. R. Joselmann kétségbeesetten járkált a városban, gondolataiba elmerülve, egy fal mellett megállott és fohászzkodott:

— I'tenem, mindig segítettél nekem a legnagyobb bajban, valósítsd meg rajtam a szent ígét: „hine onajchi sajlach maloch l'fonecho...” — íme én küldök angyalt előtted, hogy megőrizzen az úton és hogy elhozzon a helyre amit készítettem számodra”. Amikor így állott elmerülve gondolataiban, feléje közeledik egy egyenruhába öltözött férfi, aki jelvényei után ítélve a Landsknecht-csoport kapitánya lehetett.

— Hát Kegyelmed mit csinál itt, zsidó úr, 13 év után látom — és kezét nyujtotta feléje.

R. Joselmann megragadta a feléje nyuló kezét, szemügyre vette a katonát, majd pár pillanat múlva örömmel mondotta:

— Ugyebár Kegyelmed az a bátor zászlós, aki nem akarta a zászlót lobogtatni a rabolni akaró katonák fölött! Látom, mily szépen avanszált, bizonyára épp oly kiváló százados, mint amilyen kiváló zászlós volt. De nekem most úgy jön, mint I'ten angyala. Imádkoztam is egy oltalmazó angyalért. Kapitány uram, nekem okvetlenül beszélnem kell a császárral. Eszközöljön ki nekem kihallgatást, igen bőségesen meg fogom jutalmazni.

— Jó helyre fordult. Jöjjön holnap be a várba, az őrséget én kommandórozom és be fogom vezetni a császár előszobájába.

— Fogadja köszönetemet, nemes, jó uram! Már egyszer oltalmazónk volt, amikor Rosheimban a maguk különítménye ki akarta rabolni a zsidókat.

— Oh, Joselin úr, én gyakran gondolok erre. Tudja meg, hogy mindazok közül, akik ott voltak, senki sem él, sem a kapitány, sem a tizedesek, sem a köztvézek. Egyrészt elpusztult a háborúban, a másik járványban, sokat fölakasztottak, mert résztvettek a lázadásban. Engem azonban megkímélt a pusztulás, pedig 100 csatában vettem részt, s oly kórházakban tartózkodtam, ahol jobbról-balról úgy hullottak az emberek, mint a legyek. Megmenekülésemet, őszintén szólva annak tudom be, hogy Kegyelmed megáldott engem, amikor nem engedtem meg, hogy az a csorda kiraboljon mindenkit. Most több év óta szolgálatot végzek az öreg császárnál. Igen szeret engem.

(Folyt. köv.)

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas- tagon szedett betűkből 32 fillér. Állás- keresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbé- lyegekben is. Jelígs hirdetések feladói- nak címeit titokként kezeljük, a jelígs levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A polgári orth. izr. hitközség a meg- üresedett kántor-metszői állásra pályá- zatot hirdet. Pályázótól megkívántatik, hogy sajtóval üzbek, majhel, 40 éven aluli magyar állampolgár és több év óta működésben levő legyen. Próbaelőmád- kozásra és költségmegtérítésre csak a meghívottak tarthatnak igényt. Fizetés megegyezés szerint.

Morgenstern Fülöp hitk. elnök, Polgár

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P)

Fried Ilonkát Szakoldról eljegyezte Taub Adolf Miskolc.

Ellbogen Margitát Hajdunánás, eljegyezte Steinmetz Herman Rakamaz.

Rosinger Magda és dr. Sarudi László orvos, Balkány, jegyesek.

Fülep Borika Téglás, Klein Elemér Me- zőkaszony (Kosino) jegyesek.

Fein Ella Szeged, Stuhl Aladár Makó jegyesek. (M.k.é.h.)

Klein Pirike Sevlus-Nagyszőlős és Lebovits Lipót Vác jegyesek. (M.k.é.h.)

Friedmann Gittuska Gyöngyös, Schön- delheim Dávid Gyöngyös jegyesek. (A gyöngyösi T. B. sziv. gratulálja elnökét.)

Stern Anny, Stern Sándor abbaziai fő- rabbi leánya és Granitz Pietro cs. és kir- olasz főhadnagy Fiuméből, f. hó 11-én házasságot kötöttek.

Fried Vilmos okl. rabbi (Debrecen) fehérgyarmati ros jesívának, Neumann Szörelivel a cigándi főrabbi leányával való eljegyzéséhez szívélyesen gratulál a Fehérgyarmati Jesiva Vezetősége.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ék- szerárak legmegbízhatóbb vétel és el- dári forrása GESTETNER IMRE, Újpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2—945—60. Ékszertervező.

A karcuság titka EHRENTÁLNÉ Geczovits Reneé főzőszalon, Dohány-u. 39. Telefon: 14—02—64.

A nyári divatot domináló különleges szövet, seelyem- és mosókeleme-ujdonságaink árban. minőségben, választékban vezetnek SPITZ Hermann Budapest, Erzsébet körút 34. Telefon: 1-44-3-52 Szombati és ünnepnap zárva. — Saját ház. — Royal Színházzal szemben.

Apró hirdetések

FESTÉK, háztartási cikkek, szappan beeresztő, stb. illatszerek, tűzifa, szén, legolcsóbban. Kívánatra házhoz szállít- va. Friedmann festékkereskedő VI. Kazár-u. 2. Telefon: 1-269-23. (Szom- baton zárva.)

HELYI KÉPVTISZELŐKET keresek. Nagy- obb városokban fűszer, csemegeke- reskedőknél, kávésoknál jól bevezetett kereskedelmi ügynökségek ajánlatait „Tápszeripar” jelígre kérem.

KI FOGADNA ÖRÖKBE, mint család- tagot, 10 éves, szolid, vallásos, házi- munkában segítkező, szorgalmas árva- leánykát? Az írjon: Jungreisz főrabbi- hoz, Nyírmada.

Jelígs hirdetések feladóinak cí- meit diszkrécióban tartjuk.

LAKODALMAKAT, banketteket a leg- szebb kivitelben, legolcsóbban szervi- roz, ujonnan elegánsan berendezett szászterítékes helyiségekben: Klein orth. kóser étterme, Debrecen, Piac-u. 66.

KERESEK azonnali belépésre, igény- megjelöléssel, szedő-gépmestert, ki gyorsasájtó kezelését tökéletesen bírja. Héber szedők előnyben. Cím a kiadóban DRŐSEKAT németül, ünnepélyes alkalmakra (barmiczvó, chaszene, próba- és székfoglaló, stb.), 5.50 P előzetes be- küldése ellenében; psetilit külön díja- zással, diszkréció mellett szállít: Braun Izráel rabbi, Bpest, Szövetség- utca 43.

SADCHEN nagy összeköttetéssel, benő- sülési lehetőségekkel: G. J. Budapest, Rózsa-u. 54. I. 23. (Értekezés d.u. 2-4.) SZOMBATTARTÓ tanuló vegyeskeres- kedésbe felvétetik. Goldstein Mór, Gé- gény.

שׂוֹת מִי יִהְיֶה fűzve 3.20 P., kötvé 4 P, finom papíron frankó: Alt- mann főrabbinál, Paks.

BENŐSULHET jó hangú bóchür tal- midchóchom v'jóré somájim, nagyobb hitközségekbe. „Kántor-metszőnek kitan- nitjuk” jelíge.

JOBBSORSRA érdemes fiatal özvegy- asszony 3 kis gyerekkel, minden tá- masz nélkül: a nyilatkozatát szent ünnepe előtt esedezik a jószívű embe- rek segítségéért. Cím: Péterfreund, Bpest, Kazinczy-u. 49. fsz. 10.

NAGYOBB VÁROSI tanító férjhez ad- ná jólnevelt, szerényigényű, csinos leányát. Közvetlen ajánlatok „Boldog jövő” jelígre.

VASKERESKEDÉSBE azonnalra kere- sek fiatal szombattartó segédét. Reich Lipót, Edeleny.

FÜR WIENER MITTELSCHÜLERIN- NEN, 14 und 16 jährig, Gaststellen ge- gen Deutschunterricht zu gleich-altri- gen Mädchen in orthodox-jüdischen Familien für die Ferien gesucht, An- träge befördert unterm „Prowinz be- vorzugt” die Administration.

MEGBIZHATÓ tüveges segéd, ki en- gros expedicióban jártas, felvétetik. Berger Sámuel, Miskolc.

BENŐSÜLÉST keres jó családból való, jómegjelenésű fiatalember, aki néhány ezer pengő készpénz felett rendelkezik, amit esetleg az üzlet kibővítésére for- dítana. Cím válaszlapon megudható. ÖRÖKBEVÉNNE vallásos szülőktől származó, egészséges árvagyermeket, félvestőt másfél évesig, orthodox ur- család. Közvetíti keddtől: Országos Bikur Chólim, VI., Dessewffy-utca 23.

VAS-FESTÉK kereskedőségét hosszú bizonyítvánnyal szombattartó cégnél elhelyezkedne. Cím válaszlapon.

BŐRÜZLETEMBE tanulóknak keresek megbízható, vallásos, 4 középiskolát végzett fiút. Friedmann Lipót, Salgó- tarján.

Jelígs levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

FÜRDŐHELYET keres szezonra kitűnő orth. metsző, a metszői teendők elvég- zésére, a fürdővendéglőssel való meg- egyezés mellett. Cím válaszlappal.

4 KÖZÉPISKOLÁT végzett jobb házból való 16 éves fiu elmenne textil-, eset- leg egyéb szakmába, teljes ellátással. Cím: König László, Bp., Holló-u. 14.

LIBAZSIR, frissen olvasztott, orth. kóser, 5 kg. dobozban kg-ja 2.40. Kornhauser Adolfnál, Debrecen, Si- monffy-u. 1.

ZUGLIGETBEN modern villában auto- busz- és villamos közelében, pensió- szerű orthodox ellátást vagy házon- kívüli kosztot adok. Schiffer Izidor, Árnys-út 10.

IRODÁBA állást keres hosszabb prak- szissal bíró szombattartó fiatalember, mint könyvelő, magyar-német levelező és gépiró. „Vidékre is”.

BPESTI orth. baromfikereskedőnek ba- romfit szállítanék. Cím „Engedéllyel” jelígre kiadóban megudható.

BENŐSÜLÉS: Intelligens, vallásos, csin- os lányom részére keresek 30—35 éves fiatalembert vagy gyermektelen özvegyt, akinek átadnám biztos meg- élhetést nyújtó hittanítói állástomat te- kintélyes hitközségben. „Talmidchó- chom” jelíge.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14. Telefon: 1-111-95.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C. Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791. Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25. Alapította: Groszberg Lipót ליפול גרוסברג Szerkeszti: Groszberg Jenő

Korein Dezső: Vérszegény politika

Mikor hazánk ezer sebből vérzik és a „Drang nach Osten” veszedelme kísért, mikor a gazdasági, kulturális és szociális problémák állandóan szaporodnak, illetékes politikai tényezők spanyolfalat állítanak a problémák elé, hogy ezzel — ha ideig-óráig is — eltakarják azokat a súlyos kérdéseket, amelyeknek megoldásától függ az ország biztonsága, fejlődése, nyugalma és további boldogulása. Ahelyett, hogy ezeket a nagyfontosságú kérdéseket vinnék a megoldás felé, előrancia gálják a mesterségesen fel- állított ügynevezett „zsidókérdést” és vérszegény, meddő politikájukat a demagógia sózárából kölcsönvevett jelszóval takargatják. Míg ezt azonban a köz- mert hordópolitikuskok és különféle ke- resztes vitézek csinálták, nem tulajdo- nítottunk a felfújt ügynek valami nagy fontosságot. Hisz köztudomású, hogy a demagógia kétes értékű emberei főleg öncélú anyagiasságból, kenyérkeresetből üzük sántáni mesterségüket. Kellő értékre szállítottuk le tehát az u. n. zsidókérdést. Most azonban végtelen sajnálatunkra és meglepetésünkre a kormányelnök is át- vette ezt az elnyújt leltári darabot és azt utána az európai értelemben is leg- tekintélyesebb államférfiunk is magáévá tette. Ez már szomorú! Ezáltal hivatalo- san is szalonképesé tették a „zsidókér- dést”.

Könyves Kálmán királyunk 800 évvel ezelőtt bocsátotta ki rendelétét a boszor- kányokról. De strigis qui non sunt — akik nem léteznek, tehát nincs boszor- kányégetés sem. Zsidókérdés sincs! Ha még oly tekintélyes oldalról értezték is a dolgot. Vannak agrár-, munkás- és egyéb szociális kérdések, van agrárpro- letáriátus embertelen életstandarddel, megdöbbentő falusi napszám és ipari munkásnyomor. Vannak állástalan dip- lomások felekezeti különbség nélkül és itt van a hadikölcsön áldozatainak szom- orú serege ugyancsak felekezeti kül- lönbség nélkül. Van kartellkérdés és a nagyipar kinövésének kérdése: ugyan- csak felekezeti különbség nélkül, mert eb-

ben Haggemmacher, Dreher, Gschwindt, Drasche stb. nemzsidó nagyiparosok is benne vannak, de speciális zsidókérdés nincs. Azt csak mesterségesen szedege- tik elő a középkori rozsdás fegyverek közül, hogy azzal a tulajdonképpeni aktuális kérdésekről a közfigyelmet elterel- jék. Ez a recept nem új, de semmiesetre sem méltó előkelő államférfiakhoz, akik- től az ország közvéleménye szélesvonalú és átfogó nemzeti célkitűzéseket vár.

A legújabb statisztika szomorú adato- kat tár elénk az ország lakosságának túlnyomó részéről. Hárommillió mező- gazdasági nincstelen másfélmillió ipari és félmillió kereskedelmi munkás, össze- sen ötmillió magyar ember él nyomorú- ságos, szűkös életet hazánkban. Ha ehhez még legalább 400 ezer, nyomorgó életet élő zsidót is hozzászámítunk, úgy sajnos az ország lakosságának nagyobbik fele gonderthes életet él. Ez a kérdés tehát nem kizárólag zsidókérdés, ez az egész ország súlyos szociális kérdése.

Van azonban ezenkívül még egy fon- tos kérdés, a nácipropagandának vesze- delmes játéka és naponként erősödő nemzetrontó vakondmunkája, a „Drang nach Osten” veszedelme. Miért nem szól- tak erről, a nagy politikuskok? Ez ám még csak a legfogasabb kérdés! Ezt kellene leggyorsabban és kemény kézzel megol- dani. Ez, tisztelt urak, sokkal veszedel- mesebb, mint a zsidókérdés.

Egyáltalán érthetetlen, hogyan óhaj- tják az u. n. zsidókérdést megoldani? A hazai 450 ezer zsidó közül legalább 400 ezerre tehető ama zsidó nincstelenek száma, akik napról-napra tengetik nyo- morúságos életüket. Ezeknek rettenetes helyzetét, az ismeri legjobban, aki ba- jakkal foglalkozik. Mikor a háború után a Joint Distribution Committee amerikai vezetősége ide látogatott, hogy a helybeli zsidóság helyzetét tanulmá- nyozza, elvezettem őket a Dob-, Lujza- és Karpfenstein-ucca nyomortanyába, hol megdöbbentő módon kaptak szemléltető oktatást a „zsidókérdésről”, jobban mondván a zsidóság mérhetetlen nyomorá-

ról. Ez a kérdés sajnos éppen úgy fenn- áll, mint a másfelekezeti milliók nyo- morának kérdése. Már most, hogy mond- hatja egy nagytekintélyű államférfiú azt, hogy „amíg a zsidóság nagy vagyont gyűjtött, addig a keresztény társadalom nagy része elszegényedett.”

Melyik zsidóságról beszél Bethlen gróf? A fent körülírt 400 ezerről, vagy pedig a féltucat kitért vagy még zsidó vallású iparmágnásról?

Mert a zsidó felekezethez tartozó kispol- gárok éppen oly nehéz kiútdelmet foly- tatnak a mindennapi kenyérért, mint a keresztények többsége. Emellett: sem ál- lami, sem más közszolgálati állásba be nem juthatnak és öregségükre még az uccaseprőnél, — hivatalosan: köztisztá- sági alkalmazottként — is rosszabb hely- zetbe kerülnek, mert annak legalább kenyérre való nyugdíjat biztosítanak. Néhány nagyiparosnak, felekezeti kül- lönbség nélkül, a vámvédelem folytán előállott szerencsés helyzetét, mégsem le- het zsidókérdéssé átgymni, mert ezzel szemben a hatósági intervencionizmus, a szövetkezeti- és egyház politika az utolsó falat kenyeret is kivesszi a zsidóság ző- ménék szájából. Hogyan lehet tehát ily körülmények között az egész zsidóságot úgy beállítani, mintha annak egésze vagy többsége meggazdagodott volna! Tessék figyelemmel kísérni a naponként szaporodó csődöket, fizetésképtelensége- ket, amelyek a zsidó kereskedőket és ipa- rosokat sújtják, mert a gazdavédelem- mel szemben a kereskedők és iparosok semmiféle védelemre nem részesedtek. Hogy miért? — nyilvánvaló. Vessenek pillantást a zsidó állás nélküli magán- tisztviselőre, kliens nélküli ügyvédek, pá- ciens nélküli orvosok, hiába lohógó ügy- nökök és tönkrement kereskedők árma- diájára és az öngyilkosok szomorú sta- tistikájára. Szabad-e tehát az össz-zsi- dóságot úgy beállítani, mintha az meg- gazdagodott volna, mikor annak éppen az ellenkezője a valóság! Nem a megle- vő existenciákat kell tehát kenyérkerese- től megfosztani, ami egyébként ná-